

# 116. Torstaina 1 päivänä lokakuuta 1998

kello 18

## Päiväjärjestys

### Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Pääministerin ilmoitus valtioneuvoston entisen jäsenen ed. Arja Alhon virkatointa koskeneesta muistutuksesta julkisuudessa käydyin keskustelun johdosta ..... 4529

Pääministerin ilmoitus 2/1998 vp

### Ainoa käsittely

1) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1996 4540

Kertomus 3/1998 vp  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 9/1998 vp

2) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1997 4541

Kertomus 4/1998 vp  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 10/1998 vp

### Toinen käsittely

3) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 99/1998 vp  
Liikennevaliokunnan mietintö 9/1998 vp

4) Hallituksen esitys kansainvälisessä maantieliikenteessä toimivien ajoneuvojen miehistöjen työstä tehdyn eurooppalaisen sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... 4541

Hallituksen esitys 100/1998 vp  
Liikennevaliokunnan mietintö 10/1998 vp

### Lähetekeskustelu

5) Hallituksen esitys laiksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain 31 §:n muuttamisesta ..

Hallituksen esitys 135/1998 vp

6) Hallituksen esitys laiksi maaseutuelinkeinolain 28 §:n muuttamisesta ..... 4542

Hallituksen esitys 136/1998 vp

7) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain 1 a §:n muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

Hallituksen esitys 141/1998 vp

8) Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkemaksun ja palkansaaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa ..... 4554

Hallituksen esitys 142/1998 vp

9) Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaisvaltuutetusta annetun lain muuttamisesta ..

Hallituksen esitys 143/1998 vp

10) Hallituksen esitys laiksi työllisyyslain muuttamisesta ..... 4555

Hallituksen esitys 144/1998 vp

Mietintöjen pöydällepano

11) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi rikoslain 1 luvun 13 §:n sekä 29 luvun 5 ja 9 §:n muuttamisesta .....

Hallituksen esitys 45/1998 vp  
Lakivaliokunnan mietintö 5/1998 vp

12) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamalla ennakkoratkaisuilla koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä .....

Hallituksen esitys 47/1998 vp  
Lakivaliokunnan mietintö 6/1998 vp

13) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvän pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä ja sellaisen lahjonnan torjumisesta, jossa on osallisina Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi rikoslain muuttamisesta .....

Hallituksen esitys kansainvälisissä liikesuhteissa tapahtuvan ulkomaisiin virkamiehiin kohdistuvan lahjonnan torjuntaa koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi rikoslain 16 luvun 13 ja 20 §:n muuttamisesta .....

Hallituksen esitys 46, 102/1998 vp  
Lakivaliokunnan mietintö 7/1998 vp

14) Hallituksen esitys laiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi .....

Hallituksen esitys 68/1998 vp  
Lakivaliokunnan mietintö 8/1998 vp

15) Hallituksen esitys laiksi verojen ja maksujen perimisestä ulosottoitoimin annetun lain 9 §:n muuttamisesta ..... 4555

Hallituksen esitys 78/1998 vp  
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 29/1998 vp

16) Hallituksen esitys laiksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta .....

Hallituksen esitys 109/1998 vp  
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 30/1998 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

„ Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Andersson J., Aura, Brax, Elo, Filatov, Hassi, Jansson, Juhantalo, Kaarilahti, Korhonen M., Koskinen H., Koskinen Jari, Kurola, Laitinen, Lax, Leppänen J., Lindqvist, Lindroos, Markkula-Kivisilta, Mikkola, Norrback, Nyby, Pietikäinen S., Rehn, Roos, Rosendahl, Tarkka, Tulonen ja Viitanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Laitinen ja Lax.

## Ilmoitusasiat:

### Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien perusteella ed. Aura sekä muun syyn perusteella edustajat Filatov, Hassi, H. Koskinen, Lax, Mikkola, Nyby, Roos, Tarkka ja Tulonen,

„ tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien perusteella edustajat Elo ja Jansson sekä muun syyn perusteella edustajat Juhantalo ja Rehn, tämän kuun 7 päivään muun syyn perusteella ed. Viitanen sekä

„ tämän kuun 31 päivään sairauden perusteella ed. Lindqvist.

**Pääministerin ilmoitus valtioneuvoston entisen jäsenen ed. Arja Alhon virkatointa koskeneesta muistutuksesta julkisuudessa käydyn keskustelun johdosta**

Pääministerin ilmoitus 2/1998 vp

**Ensimmäinen varapuhemies:** Ulkopuolella päiväjärjestyksen annetaan valtiopäiväjärjestyksen 36 a §:ssä tarkoitettu pääministerin ilmoitus valtioneuvoston entisen jäsenen ed. Arja Alhon virkatointa koskeneesta muistutuksesta julkisuudessa käydyn keskustelun johdosta (PI 2/1998 vp).

**Pääministeri Lipponen:** Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Keskustan eduskuntaryhmä on eilisessä kannanotossaan vaatinut "välittömästi pääministerin ilmoitusta Ulf Sundqvistin vahingonkorvausasian selvittämiseksi". Keskustan ryhmä viittaa eduskuntakäsittelyn jälkeen julkisuuteen tulleisiin uusiin, ristiriitaisiin tietoihin pääministerin osuudesta ja aloitteellisuudesta.

Pidän keskustan ryhmän vaatimusta aiheellisenä. Julkisuudessa on esiintynyt asioiden kulusta tietoja, jotka näyttävät ristiriitaisilta. Näin siitä huolimatta, että eräät alkuperäiset lausunnot tässäkin tapauksessa ovat tulleet esiin muunnetussa muodossa.

Perustuslakivaliokunta on mietinnössään 6/1998 vp todennut johtopäätöksensä seuraavaa:

"Perustuslakivaliokunta katsoo, että ministeri Arja Alhon menettely asiassa, joka päättyi muistutuskirjelmässä mainittuun Ulf Sundqvistille tuomitun vahingonkorvauksen sopimiseen, on edellä todetuissa kohdissa joko ollut moitittavaa oikeudellisin perustein tai antanut aihetta arvostelulle toiminnan tarkoituksenmukaisuuteen liittyvistä syistä mutta että ministeri Alhon menettely ei ole ollut sillä tavoin lainvastaista kuin ministerivastuulain 7 §:ssä tarkoitetaan."

Päätöksensä valiokunta toteaa: "Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta, joka valtiopäiväjärjestyksen 45 §:n ja eduskunnan työjärjestyksen 24 §:n nojalla on valinnut puheenjohtajansa esittelijäksi antamaan tarpeellisia tietoja asiaa eduskunnan täysistunnossa käsiteltäessä, kunnioittaen esittää eduskunnalle ministerivastuulain 4 §:ssä tarkoitettuna lausuntoon, että entinen ministeri Arja Alho ei ole kysymyksessä olevassa asiassa menetellyt lainvastaisesti."

Perustuslakivaliokunnan esityksen tultua eduskunnassa hyväksytyksi asia on entisen ministerin Arja Alhon toiminnan lainmukaisuuden tutkinnan osalta tullut loppuun käsitellyksi. Valiokunta teki perusteellista työtä, ja nyt voidaan todeta, että tehty selvitystyö sekä valiokunnassa, eduskunnassa ja julkisuudessa käyty keskustelu on ollut kaikkien osapuolten kannalta tarpeellinen.

Vaikka asia onkin muistutuksen alaisen ratkaisun osalta loppuun käsitelty, valiokunnan tekemät huomautukset ovat sellaisia, että ne tulee vastaavissa tilanteissa ottaa huomioon.

Perustuslakivaliokunnan käsittely ja täysistuntokeskustelu ovat antaneet hallitukselle lisäpontta toimia niissä asioissa, jotka olivat esillä ja joihin hallitus sitoutui asiaan liittyneessä välilyksymyskeskustelussa noin vuosi sitten. Lainsäätäjän johtopäätökset lakien ja muiden säädösten kehittämiseksi ovat viime kädessä tärkeimpiä.

Valiokunnan ministeri Alhon toimintaa kohtaan osoittamat moitteet otan vastaan siltä osin kuin osallistuin tilanearvioihin ministeri Alhon kanssa. Ministeri toimi lakien mukaan ja teki parhaansa. Pääministerinä minulla ei ollut hänen toimintaansa huomautettavaa. Olisin voinut viidä asian laajempaan harkintaan valtioneuvostossa.

Julkisessa keskustelussa on haluttu selvitystä kahteen asiaan: keskusteluihin ministeri Arja Alhon kanssa sekä avustajani Jorma Westlundin ministeri Alhon kanssa käymiin keskusteluihin.

Olen keskustellut muistikuviani tarkistaakseni vielä tänään edustaja Alhon kanssa siitä, milloin viime vuoden syyskesän tapaamisissamme oli esillä myös Ulf Sundqvistin vahingonkorvausasia. Omista kalentereistani tai muistiinpanoistani en näet löytänyt merkintöjä muista keskusteluista kuin niistä, joista kerroin perustuslakivaliokunnalle. Osoittautui kuitenkin, että edustaja Alho muisti meidän keskustellessa elokuun lopulla joko 20 tai 21 päivänä edellytyksistä löytää ratkaisu Ulf Sundqvistin vahingonkorvausasiassa. Keskustelussa Alho informoi asian valmistelutilanteesta, enkä tehnyt hänelle sen johdosta mitään aloitetta.

Tuohon keskusteluun mennessä ministeri oli keskustellut apulaisoikeuskansleri Pasasen kanssa sopimuksentekomahdollisuuksista ja Sundqvist oli käynyt kolmet keskustelut valtiovarainministeriön ja Arsenalin virkamiesten kanssa. Näin perustuslakivaliokunnan mietinnön mukaan. Aloite sopimuksen tekemisestä oli siis jo

tehty ja virkavastuulla selvitetiin neuvottelujen edellytyksiä.

Kuten perustuslakivaliokunnalle olen todennut, ministeri Alho kertoi 28.8.1997, että Arsenal-Sillan ja Sundqvistin välillä on tarkoitus ryhtyä neuvotteluihin vahingonkorvausta koskevasta sopimuksesta. Ohjeeni ministeri Alholle oli, että hänen tulee hoitaa asia niin kuin hänen velvollisuuksiinsa valtioneuvoston jäsenenä kuuluu ja pyrkiä valtion kannalta mahdollisimman edulliseen ratkaisuun, kun Sundqvist oli tehnyt aloitteen neuvotteluista.

Esitän perustuslakivaliokunnalle ja eduskunnalle pahoitteluni sen johdosta, että dokumentaation puutteellisuuden vuoksi en valiokunnassa kertonut ministeri Alhon kanssa 20 tai 21 päivä elokuuta 1997 käymästäni keskustelusta.

Täydennyksenä perustuslakivaliokunnalle antamaani selvitykseen haluan vielä mainita, että keskustelin vahingonkorvausasiasta ja Valtion vakuusrahaston organisaatiosta lyhyesti myös Valtion vakuusrahaston virkamiesten Jarmo Väisäsen ja Jarmo Kilpelän kanssa 9. lokakuuta 1997. Päivämäärä on tarkennettu asianomaisilta tänään. Samoin olen hankkinut jälkikäteen virkamiesarvion siitä, olisiko vaihtoehtoinen menettely, siis ulosotto, tuonut valtio-osapuolen kannalta paremman tuloksen.

Avustajalleni Jorma Westlundille en ole antanut mitään ohjetta puuttua Sundqvistia kosvaan ulosottoasiaan, enkä tiennyt etukäteen Westlundin soitosta ministeri Alholle. Minulle antamansa selvityksen mukaan Westlund ei esittänyt Alholle ulosoton keskeyttämistä. Minulle antamansa selvityksen mukaan ed. Alho vahvistaa tämän ja ilmoittaa tehneensä ulosoton keskeyttämistä koskevat ratkaisunsa saamiensa erilaisten selvitysten perusteella.

Arvoisa puhemies! Olen antanut edellä vaaditut selvitykset keskeisenä pidettyihin kysymyksiin. Korostan, että kysymyksessä oli oikeudellinen prosessi, jossa oli noudatettava tarkoin lakeja ja muita säädöksiä. Entisellä pankinjohtajalla Ulf Sundqvistilla oli oikeus hakea sovintoa vahingonkorvausasiassa. Sovintoratkaisua voidaan arvostella, niin kuin perustuslakivaliokunta on tehnyt.

Ed. Aapo Saari totesi viime tiistain täysistunnossa seuraavaa: "Sundqvistia vastaan on nostettu syyte. Syyte perustuu 20 miljoonan markan lainaan, jonka STS-Pankki myönsi Way Up -yhtiölle. Mikäli oikeudenkäynnissä paljastuu, että Sundqvist aiheutti vahingon rikokseksi, korvaussopimuksen purkamiselle saattaa

löytyä uusia juridisia perusteita." Näin siis ed. Saari.

Syistä, jotka eivät olleet tiedossa ministeri Alhon tehdessä ratkaisunsa Ulf Sundqvistin vahingonkorvausta koskevassa asiassa, korvaussopimus saattaa vielä tulla uudelleen arvioitavaksi.

**Ensimmäinen varapuhemies:** Ilmoituksen johdosta sallitaan keskustelu. Puheenvuoroja keskusteluun myönnetään puhe miehen harkinnan mukaan, ja puheenvuoro saa kestää enintään kaksi minuuttia. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää puheenvuoropyynnön, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

### Keskustelu:

Ed. Alho: Arvoisa puhemies! Pääministeri Paavo Lipposen ilmoituksen ja minun lausuntojeni välillä Musta laatikko -ohjelmassa ei ole mitään ristiriitaa. Pääministeri Paavo Lipposen ja minun käsitykset käydyistä keskusteluista ja niiden sisällöstä ovat yhtenevät.

Mitä tulee Jorma Westlundin puhelinsoittoon, se todella vahvisti käsitystäni siitä, että Sundqvistin lainaneuvottelut vahingonkorvauksen suorittamiseksi olivat kriittisessä vaiheessa. Tästä syystä otin yhteyttä toimitusjohtaja Martinlassiin aivan siten kuin olen perustuslakivaliokunnalle selvityksissäni kertonut.

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! On hyvä, että pääministeri näin pikaisesti antoi keskustaryhmän vaatiman ilmoituksen. Tämä asia on syvästi horjuttanut kansalaisten uskoa tasavertaisuuteen lain edessä.

Sundqvist-sopimusasian alusta saakka keskustasta on tässä asiassa vaatinut vastausta siihen, miten valtiosäännön edellyttämä kansalaisten yhdenvertainen kohtelu turvataan. Se on edelleen keskeinen kysymys. Kuten perustuslakivaliokunta totesi, Ulf Sundqvist-sopimus poikkeaa niin paljon muitten pankkikriisin seurauksena ylivelkaantuneitten kohtelusta, ettei se täytä kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

Aikanaan ministeri Alho kantoi tapahtuneesta koko poliittisen vastuun eroamalla valtioneuvoston jäsenyydestä. Eduskuntakäsittelyn jälkeen ed. Alhon tv-esiintymisen myötä — jonka hän nyt tuntuu kuitenkin kiistävän — tuli julki, että pääministeri Lipponen oli ollut Alhon suuntaan aloitteellinen Sundqvist-asian hoitamiseksi. Lisäksi entinen ministeri Alho sanoi tuossa ohjel-

massa ja myös muualla julkisuudessa, että pääministerin erityisavustaja otti häneen yhteyttä toivoen Sundqvistin ulosottotoimien keskeyttämistä.

Herra pääministeri! Te enempiä kuin erityisavustajannekaan ette ole kiistänyt Alhon kertomusta siitä, että erityisavustajanne oli Alhoon tässä asiassa yhteydessä. Kysynkin teiltä, herra pääministeri: Väittekö todella, että on mahdollista, että pääministerin erityisavustaja voisi toimia tällaisessa asiassa päämiehensä tietämättä tai ilman hänen suostumustaan?

Lisäksi kysyn: Onko mielestänne, herra pääministeri, Sundqvist-sopimuksessa toteutunut nyt kansalaisten yhdenvertainen kohtelu? Ellei, mihin toimiin te todella aiotte ryhtyä Sundqvist-sopimuksen purkamiseksi tai miten muuten hallitus aikoo turvata kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun?

Ed. Tuomi o j a : Arvoisa puhemies! Kiitän pääministeriä saamastamme ilmoituksesta. Se oli välttämätön sen jälkeen, kun ministeri Alhon toimia koskeneesta muistutuksesta käydyn keskustelun päätyttyä on tullut uusia tietoja asian valmisteluun liittyneistä tapahtumista. Pääministerin antama ilmoitus selvittää asian tavalla, joka tekee nyt mahdolliseksi todeta asian eduskuntaa koskevan oikeudellisen käsittelyn päättyneeksi. Tämä olisi tietenkin tullut voida todeta jo viime tiistain keskustelun jälkeen.

Sosialidemokraattisella ryhmällä ei ole missään vaiheessa ollut aihetta epäillä, että ministeri Alho olisi virkatoimissaan menettänyt lainvastaisesti, kuten perustuslakivaliokuntakin pitkän ja perusteellisen työn jälkeen on todennut.

Sama koskee myös pääministeriä, joka ei ole ollut muulla tavoin asiaan osallinen kuin täysin asianmukaisesti kehottamalla Alhoa pyrkimään asiassa valtion kannalta mahdollisimman hyvään ratkaisuun. Muut huomautukset ovat mahdollisten toimien kannalta olleet jälkijättöisiä jo pitkään sen jälkeen, kun ministeri Alho pyysi vapautusta valtioneuvostosta. Koko asia on hallitusta koskevilta osin näin ollen ryhmämme kannalta loppuun käsitelty. Mutta pidän kuitenkin hyvin tärkeänä pääministerin toteamusta siitä, että perustuslakivaliokunnan huomautukset tulee ottaa vastaisen varalle huomioon.

Pankinjohtaja Sundqvistin laina-asian käsittely jatkuu nyt oikeudessa. Vahingonkorvauksiin johtanut menettely on joka tapauksessa ollut sopimaton. Nyt arvioidaan, onko se ollut myös rikollinen. Vasta jos näin todetaan, on mahdol-

lista ottaa Sundqvistin kanssa tehty korvaussopimus uuteen tarkasteluun.

Epäilystä velallisen epärehellisyydestä on tehty syyttämättäjättämiss päätös. Lainsäätäjän tehtävänä on nyt katsoa, mitä muutoksia lakeihin on saatujen kokemusten valossa tehtävä kansalaisten yhdenvertaisuuden turvaamiseksi.

Ed. Helle : Arvoisa puhemies! Aluksi on syytä todeta, että perustuslakivaliokunta ei suinkaan ole tutkinut tapaus Sundqvistia tai hänen varainkäyttöään. Sanon kuitenkin tässä yhteydessä selvästi, että me vasemmistoliittolaiset emme voi ymmärtää, että niin hyvätuloinen voi olla varaton. Emme siis hyväksy Sundqvistin menettelyä emmekä myöskään ministeri Alhon tekemää ratkaisua, jolla korvaussummaa suurensti alennettiin. Siinä mielessä tämän päätöksen purku olisi paikallaan. Mutta korostan, että tuosta asiasta päättäminen tai edes siitä keskusteleminen ei kuulunut perustuslakivaliokunnan tehtäviin.

Sen sijaan perustuslakivaliokunta on tutkinut ed. Arja Alhon toimintaa ministerinä, kun tuota korvaussummaa alennettiin, ja valiokunta totesi, kuten kaikki sen käyttämät asiantuntijatkin, ettei silloista ministeri Alhoa tule asettaa valtakunnanoikeuteen. Syytekynnyks ei siis ylittynyt. Tämähän todettiin myös yksimielisesti tässä salissa viime tiistaina.

Ongelmakohtia oli ja arvostelun aihetta. Muun muassa ulosottotoimien keskeyttämisen syyt ja virikkeet jäivät hämäräksi. Pari tuntia sen jälkeen, kun eduskunta oli tuon päätöksen hyväksynyt, ed. Alho kertoi televisiossa ulosottotoimien keskeyttämisestä seikkoja, joita hän ei valiokunnan kuulemisessa mielestäni sanonut, vaikka niistä kysyttiin. Ei siis ihme, että tästä syntyi kohu ja niin perustuslakivaliokunnan kuin muun muassa pääministerin toiminta tämän asian yhteydessä joutui outoon valoon.

Perustuslakivaliokunnan jäsenenä tiedän, että valiokunnan toiminta kestää tässäkin asiassa erittäin hyvin päivänvalon. Ja pääministeri on puhunut puolestaan.

---

Ed. Laitinen merkitään läsnä olevaksi.

---

Ed. Kallio : Arvoisa herra puhemies! Noin tunti sitten puhuimme hyvien tapojen merkityksestä. Niistä puhuttiin myös viime viikolla perhepoliittisen keskustelun yhteydessä. Haluan puut-

tua kahteen hyvään tapaan. Toinen on pysyä totuudessa ja toinen kohdella ihmisiä tasapuolisesti, oikeudenmukaisesti. Näistä kahdesta asiasta on tässäkin asiassa kysymys.

Ed. Alho ilmoitti, että pääministerin erityisavustajan Westlundin aloitteesta ulosottotoimet keskeytettiin. Pääministeri ilmoittaa tänään, että hän on keskustellut erityisavustaja Westlundin kanssa, joka ilmoittaa, että hän ei ole aloitteentekijänä tässä asiassa. Nyt ed. Alho ilmeisesti ilmoittaa totuuden, kun hän sanoo, että hän yhtyy pääministerin kantaan. Eli pari päivää sitten Westlund oli aloitteentekijänä, tänään ei enää ole.

Olisi ollut parempi pysyä alusta lähtien totuudessa. Minä pahoin pelkään, että tässä on vielä asioita, jotka eivät pidä paikkansa. Sen takia toivoisin, että pääministeri ja myös entinen ministeri Alho kertoisivat totuuden, koska se tulee ennenmin tai myöhemmin esille.

Sitten tämä toinen asia, ihmisten tasapuolinen kohtelu. Kyllä kai Alho — Sundqvist-sopimuksessa entistä pankinjohtaja Sundqvistia on kohdeltu toisella tavalla kuin tavallisia velallisia, tavallisia kansalaisia. Alho — Sundqvist-sopimuksesta koko kansa raivoaa, ja muistan eduskunnan puhemieslausuneen jotain tähän tyyliin, että se sai hänen ihonsa kananlihalle.

Kun pääministeri puheenvuoronsa loppuosassa totesi, että vahingonkorvauskysymys saattaa vielä tulla uudelleen arvioitavaksi, toivon todella, että pääministeri toimisi tämän ilmaisun mukaisesti ja tekisi kaikkensa, jotta se tulisi uudelleen arvioitavaksi. Sitä koko kansa odottaa.

Ed. Alho: Arvoisa puhemies! Olen kertonut totuudenmukaisesti perustuslakivaliokunnalle kaikki ne seikat, jotka ovat olleet virkatoimien laillisuutta arvioitaessa tärkeitä. Olen myös kertonut totuudenmukaisesti ne käsitykset, jotka minulla on ollut asiasta Musta laatikko -ohjelmassa. Minä olen edelleen sitä mieltä, että niiden asioiden välillä, jotka minä olen sanonut ja jotka pääministeri on täällä ilmoittanut, ei ole mitään ristiriitaa. On eri asia, että asiasta on tehty tulkin- toja ja selityksiä, mutta minä en voi suostua siihen, että minun suuhuni laitetaan asioita, joita en ole sanonut. Vastaan kaikesta siitä, mitä olen sanonut, ja se voidaan aina tarkistaa.

Ed. Jäätteenmäki: Arvoisa puhemies! Viime syksynä te, pääministeri Lipponen, totesitte: "Jos jotain tässä on moitittava, se olen minä". Te lupasitte myös kantaa täyden vastuun tässä asiassa. Mitä se tarkoittaa?

Tässä ilmoituksessanne te toteatte, että olette osallistunut ministeri Alhon kanssa tilanearvioihin tämän sopimuksen synnystä. Oletteko te osallistunut myös tilanearvioon siitä, että Ulf Sundqvist on saanut tällaisen erityiskohtelun, 1,2 miljoonaa markkaa? Onko ex-ministeri Arja Alho vain sijaiskärsijä, jonka taakse vaikutusvaltaiset miehet ovat piiloutuneet?

Lisäksi haluaisin kysyä teiltä, arvoisa pääministeri: Miksi vain pankinjohtaja Sundqvistin kohdalla on tehty tällainen kohtuullistamissopimus? Suomessa on satoja, tuhansia velallisia, jotka viedään konkurssiin ja ulosottoon. Heiltä ei kysytä, mitä he pystyvät maksamaan, vielä vähemmän, mitä he tahtoisivat maksaa. Arvoisa puhemies! Herra pääministeri, miksi muiden velallisten kohdalla ei ole tehty vastaavia sovittelua ja kohtuullistamisia?

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Vihreä ryhmä ei aikanaan voinut hyväksyä ministeri Alhon toimia Sundqvist-asiassa, ja tuolloin ilmoitimme pääministerille, ettemme myöskään pysty äänestämään ministeri Alhon luottamuksen puolesta. Alho sitten erosi, asia lakkasi olemasta hallitusyhteistyötä koskeva kysymys ja siirtyi äänestäjien ja ed. Alhon väliseksi asiaksi.

Perustuslakivaliokunta ei pitänyt ministeri Alhon toimia lainvastaisina, vaikkakin kyllä moitittavina, ja asia on tältä osin loppuun käsitelty. Sen jälkeen ed. Alho on kertonut television Musta laatikko -ohjelmassa, toimittajan sinänsä aika taitavasti vedättämänä, pääministerin neuvoneen häntä Sundqvist-asian käsittelyssä. Pääministerin ilmoituksen mukaan taas näin ei ole tapahtunut, ja Alho sekä vahvasti tämän asian että ei vahvistanut sitä.

Muuttaako asian joksikin se, jos pääministeri on Alhoa tässä asiassa neuvonut? Jos Alhon tekemiset eivät ole laittomia, ei silloin tietenkään tällainen neuvokaan voi olla laiton. Ministereillä on sinänsä paljon neuvoja heidän virkatoimissaan. Lopullisen päätöksen aina tekee ministeri itse, ja hän myös kantaa siitä vastuun. Kun Alhon toimia ei ole pidetty laittomina, lopullinen arvio niiden hyväksyttävyydestä kaikkine piirteineen on siirtynyt äänestäjille. Mustassa laatikossa esitetyt väitteet eivät muuta tätä asiaa sinänsä miksiäkään, eikä tämä asia sen takia myöskään oikeastaan tänne eduskuntaan enää kuulu.

Lopuksi haluan sanoa, että koska Sundqvistin sopimus loukkaa voimakkaasti kansan oikeudentajua, toivomme, että sopimus saadaan tavalla tai toisella puretuksi.



Ed. Johannes K o s k i n e n : Herra puhemies! Edustajat Saari, Kallis ja Jääteenmäki tuntuvat ihastuneen niin kovasti väärin tulkintoihin Musta laatikko -ohjelmasta, että haluavat pitää niistä kiinni sen jälkeen, kun ne on kahdella todistuksella todistusvoimaisesti vääriksi osoitettu. Tämä tietysti osoittaa tiettyä tendenssiä: halutaan pitää tästä revohkasta kiinni vielä seuraavakin vuosi.

Mutta toivottavasti tässä nähdään oikein nämä mittasuhteet. Kysymys on sosialidemokraattienkin parissa koettu niin, että Sundqvist-sopimusta ei voida pitää oikeudenmukaisena eikä kansan oikeustajua vastaavana. Sen takia pitää jatkossa pyrkiä muuttamaan sopimus, jos avautuva rikosprosessi siihen tuo mahdollisuuden. Me tähtäämme muutenkin kansalaisten tasavertaista kohtelua edistäviin muutoksiin lainsäädännössä, oli kysymys sitten ulosottolain uudistamisesta tai verolainsäädännön tarkistamisesta.

Pääministerin ilmoituksesta ja ed. Alhon puheenvuorosta on tullut riittävä selko niihin auenneisiin ja avoimiksi jääneisiin kysymyksiin, joita perustuslakivaliokunnan mietinnön käsittelyn jälkeen ilmaantui. Laillisuuden puolestaan, niin kuin useissa puheenvuoroissa on todettu, asia selvitettiin tarkoin jo tuossa yhteydessä, ja siltä osin eduskunta on päätöksensä tehnyt.

Valtion vakuusrahaston toimiohjelaution asian on ensi kädessä jatkossa mieltä Sundqvist-tapauksen vahingonkorvauspuolta. Kuten totesin, jos siihen suinkin mahdollisuuksia on, ainakin meidän puolestamme se pitää ottaa uuteen käsittelyyn.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Ulf Sundqvistin tapaus osoittaa, että eliitti saa toisen kohtalon kuin kansa, eikä tässä muuta ratkaisua ole kuin purkaa tämä sopimus, hakea siihen perusteet. Kaiken lisäksihän tässä voi käydä niin, että Sundqvist voi panna koko alennetunkin korvauksensa valtion maksettavaksi verovähennyksen kautta. Eräässä toisessa tapauksessa, Yrjö-Olavi Aavin vahingonkorvaustapauksessa, Aavi on vähentänyt vahingonkorvauksensa verotuksesta, koska verotettavaa tuloa ei ole tälle toiselle STS-Pankin entiselle pankinjohtajalle tullut. Viime kädessä nämä vahingonkorvauksiin määrättyt voivat maksattaa valtiolla alennetunkin korvauksen, ja näin voi ehkäpä Sundqvistkin tehdä, jos härskiys riittää.

Kysymykseni kuuluu: Aiotteko te tukkia edes

tätä porsaanreikää, jota selvästi näkyy käytettävän hyväksi?

Ed. Lax merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Herra puhemies! Pääministeri Lipponen puheessaan äsken totesi: ”Avustajalleni Jorma Westlundille en ole antanut mitään ohjetta puuttua Sundqvistia koskevaan ulosottoasiaan, enkä tiennyt etukäteen Westlundin soitosta ministeri Alholle.” Tämä varmasti lienee totta, mutta jatkossa toteatte, että Alho keskeytti oman ilmoituksensa mukaan ulosottotoimet erilaisten selvitysten perusteella. Toissa päivänä käydyssä keskustelussa ilmeni ja perustuslakivaliokunnan mietinnöstä näkyy, että niitä syitä, miksi ulosottotoimet keskeytettiin ja miksi ne keskeytettiin juuri silloin, kun ne keskeytettiin, ei ole löydetty eikä ole esitetty.

Nyt jää ilmaan se, minkälaiset erilaiset selvitykset ovat olleet tässä pohjana, kun silloinen ministeri Alho keskeyttämispäätöksen teki. Tämä jää näiden keskustelujen jälkeen avoimeksi asiaksi, ja on vakava kysymys, miksi näin tapahtui.

Mielestäni ministerin erityisavustaja, myös pääministerin erityisavustaja, toimii aina päämiehensä lukuun, ministerin lukuun, ei koskaan itsenäisesti, ja vastuun kantaa kaikilta osin ministeri eli tässä tapauksessa pääministeri. Tämä asia on syytä vielä selvittää, kenen käskystä ja mihin perusteluihin viitaten ja pohjautuen tämä vakava kysymys ratkaistiin.

Arvoisa puhemies! Myös yhdyin siihen, että tehdyn sopimuksen purkamismahdollisuudet pitäisi selvittää. Kysynkin pääministeriltä ja valtiovarainministeriltä: Pidättekö edelleen tätä sopimusta, joka on näiltä osin jäämässä voimaan, parhaana mahdollisena, niin kuin piditte viime syksynä? Jos ette pidä, aiotteko te ryhtyä hallituksena toimenpiteisiin sopimuksen purkamiseksi ja kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi, eli muiden ylivelkaisten ohella hoidettaisiin silloin myös Sundqvistin asia aikaan?

Ed. S a s i : Herra puhemies! Haluan todeta, että kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä pääministerin ilmoitus oli avoin ja selkeä. Olemme siihen hyvin tyytyväisiä. Näin ollen asia on valtioneuvoston ja entisen ministerin Alhon osal-

ta mielestämme loppuun käsitelty perustuslakivaliokunnan mietinnön pohjalta.

Haluun kuitenkin todeta kokoomuksen eduskuntaryhmän puolesta, että mielestämme Sundqvist-sopimus ei ole hyväksyttävä ensinnäkin, koska siinä valtio hyväksyi Sundqvistin ulosotto-suunnittelun. Se ei ole tasapuolinen kaikkia kansalaisia kohtaan, ja myös se korvaussumma, joka Sundqvistin osalta hyväksyttiin, oli selvästi pienempi kuin hänen itsensä saama hyöty.

Pääministeri myös ilmoituksessaan totesi seuraavasti: ” - korvaussopimus saattaa tulla vielä uudelleen arvioitavaksi.” Olemme tähän ilmoitukseen hyvin tyytyväisiä. Jäämme nyt rauhallisesti odottamaan Sundqvistin rikosoikeudenkäynnin lopputulosta ja sen jälkeen tehtäviä arvioita siitä, voidaanko tuo Sundqvistin kanssa tehty sopimus purkaa.

**Pääministeri L i p p o n e n :** Arvoisa puhemies! Kiitän tähän asti käytetyistä puheenvuoroista. Ensinnäkin ed. Saaren esille ottamaan kysymykseen siitä, mitä ed. Alho on sanonut tai jättänyt sanomatta: käsittääkseni paras asiantuntija tässä on ed. Alho itse, ja se, mitä olen ilmoituksessani kertonut, perustuu siihen, että olen asiat tarkistanut. Jos ohjelman on itse kukin teistä katsonut, tuon tunnetun tv-ohjelman, se vastaa hyvin sitä, mitä ed. Alho on täällä ilmoittanut sanoneensa.

Onko pääministerin erityisavustaja voinut toimia ilman pääministerin ohjeita? Tässä asiassa vastuun kannan minä pääministerinä avustajani toiminnasta. En todellakaan tiennyt etukäteen hänen yhteydenotostaan. Tästä on nyt sitten annettu katsonut, jonka ed. Alho on vahvistanut. Sen mukaan avustajani Westlund ei ole kehottanut ministeri Alhoa keskeyttämään ulosottotoimia.

Mitä tulee ulosoton keskeyttämisen kysymykseen, joka aiheellisesti on herättänyt keskustelua perustuslakivaliokunnassa ja tänään täällä, ehkä kuitenkin on syytä tuoda esiin se, että silloin, kun sovintomenettely käynnistetään, yleinen käytäntö on se, että ulosottotoimet keskeytetään. Tästä asiasta olen tänään keskustellut oikeuskanslerin kanssa, ja näin asia on.

Erikseen on tietenkin sitten kysymys siitä, miten on arvioitava tässä tapauksessa Ulf Sundqvistin toimintaa, mutta se ei käsittääkseni kuulu sen keskustelun piiriin, joka käydään nimenomaan entisen ministerin Alhon toiminnan laillisuudesta tai minun osuudestani tähän asiaan.

Mitä tulee erilaisiin keinoihin järjestellä tulojaan jnp., niistä on keskusteltava aiheellisesti, ja

jos porsaanreikiä on, ne pitää tukkia. Tämä on aivan selvä.

Ed. Saari kysyi, onko kansalaisten yhdenvertaisuus toteutunut. Tässä yhteydessä vain totean, että perustuslakivaliokunta on esittänyt mietinnössään moitteita. Näin ollen, kun olen myös yhtynyt perustuslakivaliokunnan esitykseen aikoinaan tällä viikolla, en niihin esitä mitään vastaväitteitä.

Kun sovintoratkaisua tehtiin, sehän tehtiin oikeudellisin perustein ja hakien erilaisia rinnakkaisuuksia vahingonkorvausasiassa. Ed. Jäätteenmäki varmasti juristina tietää, että vahingonkorvausasia on eri kysymys kuin kysymys velallisen asemasta. Tästä asiasta on sitten annettu erilaisia lausuntoja. Muun muassa Helsingin yliopiston julkisoikeuden professori Ilkka Sara-viita on käsityksensä todennut, että ilmeisesti ministeri Alho teki veronmaksajien kannalta parhaan mahdollisen ratkaisun.

En kuitenkaan polemisoi enkä halua kiistää sitä, mihin muun muassa ed. Sasi kiinnitti taannoisessa täysistuntokeskustelussa huomiota, että tämän kaltaisissa asioissa on muitakin arvoja, joita on sovellettava. Asia on tältä osin minusta loppuun käsitelty.

Mitä tulee sopimuksen purkamismahdollisuuksiin, jälleen kerran korostan sitä, että tämä on oikeudellinen asia. Sopimus on tehty, ja sen purkamiselle täytyy löytää oikeudelliset perusteet. Ilmoituksessani olen todennut, että sellaisia voi myöskin mahdollisesti löytyä. Näitä asioita-han nyt käsittelee valtiovarainministeriön yhteydessä toimiohjelaotakunta, joten sitten jatkossa — tämä on siis eduskunnan hyväksymä muutos aikaisempaan menettelyyn, että ministeri ratkaisee nämä asiat — sen käsiteltäväksi asia mahdollisesti aikanaan tulee.

Mitä verovähennysoikeuteen tulee, lain mukaan, jos kysymys on voitontavoittelusta tai rikoksesta, silloin voidaan verovähennysmahdollisuus evätä. On sitten eduskunnan ja tietenkin myös hallituksen asia arvioida lainsäädäntöä siitä näkökulmasta, onko nykyinen lainsäädäntö riittävä tässä asiassa.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä siihen, että pääministeri teki aivan oikean ratkaisun, kun toi ilmoituksen eduskuntaan ja eduskunta voi asiasta nyt keskustella. Keskustelu on kuitenkin tuonut mielestäni esille muutamia aika erikoisia piirteitä. Yhtäältä pääministeri muistaa nyt jotain sellaista aika olen-naista, mitä hän vielä eilen ei muistanut. Hyvä



niin! Toisaalta ministeri Alho muistaa nyt, että erityisavustaja Westlund puhelinsoitossaan ei millään tavalla olisikaan vaikuttanut ulosotto-toimen keskeyttämiseen. Ei aivan niin hyvä! Kuitenkin olen varma, että nämä haastattelut ovat nauhoilla. Ne ovat litteroitavissa, ja kansalaiset ja monet muutkin tahot tekevät niistä omat jottopäätöksensä.

Kolmas mielenkiintoinen piirre keskustelussa on siinä, että en ole havainnut oikeastaan kenenkään kannattavan tai pitävän oikeudenmukaisena sitä sopimusta, joka Sundqvistin kanssa on tehty. Jopa ed. Johannes Koskinen puheenvuorossaan puhui siihen suuntaan, näin ymmärsin, ja myös ymmärsin pääministerin yhtyneen perustuslakivaliokunnan moitteisiin siitä, että sopimus ei ole kansalaisten yhdenvertaisuuden kannalta ainakaan paras mahdollinen.

Kaikkea tätä taustaa vasten herää kysymys, eikö tämä sopimus nyt ole sellainen, että sen mitätöimiseksi löytyisi edellytykset ja että näihin edellytyksiin hallitus voisi tarttua kaiken sen jälkeen, mitä esimerkiksi äsken mainitsemani kolme seikkaa tuovat esille.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Kun on kuunnellut nämä kolme versiota — sen, mitä perustuslakivaliokunnassa, televisio-ohjelmassa ja tänään esitettiin — vahvistuu edelleen käsitys, että täyttä totuutta asiasta emme ole vieläkaan kuulleet.

Ensinnäkin vaikuttaa hyvin erikoiselta elämäkokemuksen perusteella, että alun perinkään pankinjohtaja Sundqvist olisi ottanut yhteyttä ministeri Alhoon, jos hän olisi kääntynyt hallituksen puoleen. Paljon luonnollisempana kanavana tuntien henkilösuhteet olisi ollut esimerkiksi pääministeri Lipponen. Sinänsä oikeudellisessa mielessähän asia ei tästä miksikään muutu.

Kun taustalla on se, että pankinjohtaja Sundqvist alun perin lähti hakemaan tätä etua niin, että hän oli keinotellut negatiivisilla tileillä ja huolimatta monen kymmenentuhannen markan kuukausituloista ei maksanut tai oli varaton, olisi olettanut, että tämä seikka olisi tullut nimenomaan myös poliittiseen ja moraaliseen harkintaan niin ministeri Alhon kuin pääministeri Lipposen osalta.

Tässä tilanteessa, kun ministeri Alho kantoi poliittisen vastuun eroamalla aivan oikein ja toisaalta hän sai myös perustuslakivaliokunnan ankarat moitteet, voi kysyä, eivätkö tämän valossa, mitä muuten on tullut esiin, moitteet menneet

väärälle henkilölle. Eikö nämä moitteet itse asiassa tämän päivän keskustelunkin perusteella olisi pitänyt suunnata pääministeri Lipposelle?

Ed. J ä ä t t e e n m ä k i : Arvoisa puhemies! Koska en saanut äsken vastausta kysymykseeni, toistan sen. Te olette viime syksynä, arvoisa pääministeri, todennut, että jos tässä on jotain moitittavaa, se olette te. Olette myös luvannut kantaa täyden vastuun. Mitä se tarkoittaa tässä tapauksessa? Onko ed. Alho vain sijaiskärsijä, jonka taakse vaikutusvaltaiset miehet ovat piiloutuneet?

Toiseksi haluaisin vielä todeta, että täällä on kuulunut monenlaisia selvityksiä. Se, mitä ed. Alho täällä nyt kertoo, ei kyllä ole aivan samaa kuin se, mitä hän Musta laatikko -ohjelmassa kertoi. Linaan suoraan: ”Paavo Lipponen toivoi minulta sitä, mikä on minusta aika luonteavaa puolueen puheenjohtajaltakin, että etsisin tähän asiaan ratkaisua. Oli ihan selvää, että jotain sille asialle piti tehdä.” Tänä päivänä kuulumme erilaisen selvityksen. (Hälinää)

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa herra puhemies! Arvostan pääministerin ratkaisua antaa pikaisen ilmoitus ja erityisesti hänen avointa pahoitteluaan aiempiin unohduksiinsa nähden perustuslakivaliokunnalle antamassaan lausunnossa.

Pääministeri Lipponen on aiemmissa puheissaan, muun muassa välilyksymyskeskustelun yhteydessä, pitänyt Sundqvistin kanssa tehtyä sopimusta parhaana mahdollisena koko yhteiskunnan kannalta. Kuitenkaan hän ei nyt kiistä perustuslakivaliokunnan yksimielistä kantaa, että sopimusta ei voida pitää yleistä oikeustajua vastaavana eikä hyväksyttävänä. Ymmärtääkseni hänen tiedossaan kuitenkin olivat jo silloin, kun välilyksymyskeskustelua käytiin, ne seikat, jotka antoivat aiheen valiokunnan moitteisiin. Toivoin sinkin, että pääministeri vielä tämän keskustelun aikana aivan yksityiskohtaisesti kertoisi ja yksilöisi, missä määrin hänen näkemyksensä näihin aiempiin hyvin tiukkoihin lausuntoihin nähden on muuttunut ja mitkä olivat ne seikat, jotka ovat mahdollisesti nyt hänen muuttuneeseen kantaansa ja näkemykseensä vaikuttaneet. Mielestäni tämä on sen takia nyt aivan erityisen tärkeää, että pääministeri on todellakin kertonut aiemmin ja myös nyt ottavansa täyden vastuun tästä sopimuksesta ja osoittamaan nytkin tarvittavat moitteet hänelle itselleen.

Tulipa aloite tämän sopimuksen tekemiseen Sundqvistin kanssa pääministeri Lipposelta tai

ei, oleellista on se, että pääministeri Lipponen on aivan selkeästi osoittanut ja ilmoittanut olevansa tämän sopimuksen takana. Sen tähden kysyisin: Kun vastuun kantaminen ministeri Alhon kohdalla merkitsi eroa ministerin toimesta, niin mitä vastuun kantaminen merkitsee pääministeri Lipposen kohdalla?

Ed. Alho: Arvoisa puhemies! Vaikka Sundqvistin kanssa tehtyä sopimusta en ole tehnyt minä vaan Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal-Silta lain mukaan, täällä on unohdettu kokonaan tosiaankin tämä seikka, että sopimus on Omaisuudenhoito-yhtiön ja Sundqvistin välinen. Se, että siihen on annettu toimiohje, on johtunut siitä, että eduskunta on käynnistänyt säästöpankeissa pankkikriisin johdosta erityistarkastukset ja näiden erityistarkastusten, oikeudenkäyntien ja päätösten perusteella on nähty tarpeelliseksi tähän saakka, että toimiohjeratkaisut tekee sellainen henkilö, joka kantaa asiasta poliittisen vastuun. Tämän toimiohjeen antamisen osalta ne kaikki seikat, jotka täällä on tuotu esiin keskustelussa, on otettu huomioon, tai ainakin itse olen ottanut ne huomioon vuosi sitten, kun jätin valtioneuvoston jäsenyyden tästä syystä. Haluan muistuttaa myös siitä, että perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että en ole menetellyt perustuslain tarkoittaman yhdenvertaisuuden vastaisesti.

Vielä viimeinen huomautus keskusteluihin tai siihen puhelinsoittoon, josta olen kertonut Westlundin ja itseni välillä. Ne vahvistivat käsitystäni siitä, että lainaneuvottelut, jotka olivat siinä vaiheessa, että asiakastiedot olivat ainoat, jotka puuttuivat, saattavat vaikeutua. Tästä syystä ja koska katsoin, että minun on lain mukaan yritettävä toimia valtion kannalta edullisen ratkaisun saamiseksi, jonka moitittavuuden olen ottanut vastuulleni kyllä, katsoin välttämättömäksi toimia keskusteluissani Matinlassin kanssa niin kuin olen toiminut. Nämä keskustelut kaikki voivat nauhoilta purettuina nyt lukea.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Ex-pankinjohtaja, puoluejohtaja Sundqvistin STS-Pankille aiheuttamien kyseenalaisten tappioiden korvausasiaa on käsitelty nyt vuosikautia, ja niin minä kuin monet muutkin kansanedustajat varmasti uskoimme, että asia tältä osin saataisiin päätökseen viime tiistaina, lukuun ottamatta tietenkään kyseessä olevan sopimuksen uudelleenarviointia ja purkamista, josta täällä on jo hyvin useassa puheenvuorossa mainittu.

Täysistunnon päätyttyä ex-ministeri Alho on kuitenkin eräässä suorassa televisiolähetyksessä tuonut tämän tapahtumaketjun suhteen esiin uusia seikkoja, jotka myös katsojat ovat varmasti pystyneet toteamaan. Ne eivät olleet meidän kansanedustajien tiedossa, kun me teimme päätöstä. Pääministerin nyt eduskunnalle antama valtiopäiväjärjestyksen 36 a §:n mukainen ilmoitus toi jotain lisävalaistusta asiaan, mutta minun mielestäni ei niin, että keskustelu asian ympärillä voisi perustellusti loppua. Poliitikkojen uskottavuus kansalaisten silmissä heikkenee entisestään, mikäli asia jää kuitenkin ainakin minun mielestäni epämääräisten sanontojen ja todistusten varaan, joita täällä salissa tänä iltana on annettu. Minun mielestäni näissä sanomisissa on vieläkin osittain joitakin ristiriitaisuuksia nimenomaan ex-ministeri Alhon puheiden ja perustuslakivaliokunnassa ilmi tulleiden seikkojen välillä ed. Alhon kahdesta niin sanotusta pakosta huolimatta.

Arvoisa puhemies! Nyt näyttää edelleen siltä, että kyseinen sopimus olisi tullut ehdottomasti viedä koko valtioneuvoston käsittelyyn, jolloin "tätäkin soppaa ei olisi syntynyt". Odottaissinkin kommenttia siitä, mitä mieltä tästä tilanteesta herra pääministeri on näin jälkikäteen arvioiden, jolloin voimme tietysti olla viisaita.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! En ajatellut käyttäätä tässä puheenvuorossa, mutta ed. Alhon äskeisen puheenvuoron johdosta on pakko käyttää puheenvuoroa. Hän puheenvuoronsa loppupuolella totesi siihen malliin, että Arsenal-Silta Oy oli eräällä tavalla primäärivastuussa tästä ratkaisusta. Totuus on se, että sen käyttäytyminen perustui täydellisesti ja ehdottomasti ministeri Alhon allekirjoittamaan toimiohjeeseen.

Kun Arsenal-konsernin tarkastusvaliokunnassa tätä asiaa selvitettiin, niin sekä Arsenal-Silta että koko Arsenal-konserni selvästi korostivat kaikissa mahdollisissa vaiheissa sitä, että näissä asioissa toimitaan niin sanottujen toimiohjeiden mukaan ja että niitä oli siihen hetkeen mennessä saatu Vakuusrahastolta kaikkiaan noin 150 kappaletta. Tältä pohjalta sitten selvitettiin tätä sopimusoikeudellista puolta hankkimalla oikeusoppineilta perusteellisia selvityksiä asiasta, jotta olisi löytynyt jokin sopimusoikeudellinen peruste tämän sopimuksen purkamiseksi, ja sitä valitettavasti ei silloin löytynyt. Toivotavasti jatkossa löytyy.

Muuten pääministerin ilmoitus tyydyttää juuri puhunutta.

Ed. Korkeaoja: Arvoisa puhemies! Oleellista on se, että ministeri Alhon tekemä päätös loukkasi syvästi kansalaisten luottamusta oikeudenmukaisuuteen ja viranomaistoiminnan oikeellisuuteen. Tämä johti siihen, että ministeri Alho veti poliittisen johtopäätöksen asiasta ja erosi.

Pääministeri Lipponen perustuslakivaliokunnassa kertomansa mukaan ja vielä nyt lisäten on sanonut osallistuneensa tilannearvioihin — monikossa siis — ministeri Alhon kanssa tämän asian suhteen. Tämä osoittaa sen, että pääministeri Lipposella oli käytettävissään oleellinen tieto tehtävästä sopimuksesta, eli se tieto, että Sundqvistin kanssa ollaan tekemässä sopimusta, joka poikkeaa korkeimman oikeuden päätöksestä. Tämän moitittavuuden keskeisin sisältö oli teillä, herra pääministeri, tiedossanne.

Alhon kohdalla poliittinen johtopäätös, joka liittyy nimenomaan asian oikeudenmukaisuuspuoleen, oli se, että hän erosi ministerin tehtävästään. Herra pääministeri! Teillä oli sama tieto asian moraalista, poliittisesta puolesta. Mikä on teidän johtopäätöksenne?

Ed. Vanhanen: Arvoisa puhemies! Ed. Alho kertoi äsken vielä yhteydenotosta pääministerin avustajalta.

Hän ei ole vastannut siihen kysymykseen, miksi pääministerin avustaja tällaisessa asiassa otti yhteyttä. Miksi hänen antamansa tiedot vahvistivat joitain silloisen ministeri Alhon käsityksiä? Mikä rooli pääministerin avustajalla on tällaisten tietojen keräämisessä ja niiden edelleen välittämisessä? Olisi myös mielenkiintoista tietää, tulkitsiko silloinen ministeri Alho yhteydenoton siten, että pääministerin avustaja toimi esimiehensä toimeksiannosta.

Minusta tämä vyyhti ei ole juridinen, vaan kyse on siitä, millaisen prosessin, mahdollisesti poliittisen prosessin, seurauksena syntyi se lopullinen ratkaisu, jota kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta ei ole yleisesti pidetty hyväksyttävänä ja hyvänä. Minusta tähän pitää vastaus saada ja samoin siihen, onko hallituksen työskentelyssä yleistä se, että ministerien avustaja tai erityisesti pääministerin keskeinen avustaja ottaa yhteyttä yksittäisiin ministereihin vaikuttaakseen — näin minä sen yhteydenoton tämänkin keskustelun perusteella olen tulkinnut. Onko tämä yleinen hallintotapa? Minusta se ei saisi olla.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Yhdyn ed. Vanhasen kysymykseen siitä, mikä on

Jorma Westlundin rooli asiassa. Mustassa laatikossa Arja Alho totesi, että Jorma Westlund neuvoi häntä myöhemmin keskeyttämään ulosottoselvityksen Sundqvistin varallisuudesta. Olisi hyvä saada selkoa tässä suhteessa.

Arvoisa puhemies! Tärkeätä tässä on todeta se, että hallitusmuoto lähtee kansalaisten yhdenvertaisuudesta. Hallitusmuodon perustelujen mukaan tämä tarkoittaa sitä, että kansalaisia kohdellaan samalla tavalla samanlaisissa tapauksissa. Pankkioikeuden sovittelukäytännössä olisi hallituksen tullut välttämättä hyväksyä ensin yleiset periaatteet siitä, miten eri ihmisiä kohdellaan. Tässä suhteessa olisi, totta kai, sellaisten pankinjohtajien osalta, jotka tekevät palkallista työtä, jotka ovat itse lähisukulaisineen saaneet hyötyä, tullut olla varsin tiukka linja. Varsinkin, kun tähän liittyi puliveivaamista sekkitileillä ja tieto siitä, että melkoisesta varallisuudesta oli kuitenkin kysymys.

Kun pääministeri osallistui tilannearvioon, eikö tämä kokonaisuus ollut tiedossa? Jos ja kun tämä on ollut tiedossa, menettely aika räikeällä tavalla loukkaa kansalaisten yhdenvertaisuutta. Siinä mielessä yhdyn siihen, että hallituksen tulisi nyt aktiivisesti toimia siihen suuntaan, että sopimus puretaan. Muutoin asiaa ei voida korjata.

Ed. Kekkonen: Herra puhemies! Olen hiivenen hämmentynään kuunnellut keskustelua, ja aivan erityisen hämmentyneeksi tulini ed. Ala-Nissilän viimeisen puheenvuoron johdosta.

Jos tämä kansakunnan kannalta arvokkain foorumi ajautuu tällaiselle sekkivihkojournalismitasolle, jolle ed. Ala-Nissilä keskustelua on viemässä, on syytä meidän muidenkin hämmennyä, saatikka ihmisten tämän salin ulkopuolella. Nimittäin kysymys on nyt siitä, että kun oppositio on tekemässä tällä asialla politiikkaa, se näyttää poliittisestikin epäonnistuvan siinä mielessä, että yhtään kysymystä, johon se on puuttunut, ei ole jäänyt vastaamatta, ei pääministeri Lipponen kohdalla eikä ed. Alhon kohdalla. Mutta ymmärrän sen, että se raastupamentaliteetti, joka näyttää nyt vallanneen alaa jossain määrin hysteerisenä kulkevan opposition piirissä, tänne tuotuna voi johtaa juuri sellaisiin kysymyksenasetteluihin, joihin jokaiseen on tässä keskustelussa jo saatu vastaus.

Ed. Alho: Arvoisa puhemies! Minun on pakko vielä tähdentää sitä, että Ulf Sundqvistin ja omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal-Sillan välillä on tehty yksityisoikeudellinen sopimus. Jotta sel-

lainen voisi syntyä, siksi että kysymys on ollut säästöpankkioikeudenkäyntien perusteella määrätystä vahingonkorvauskanteesta, minun on siihen pitänyt virkani mukaan antaa toimiohje. Tämän toimiohjeen valmistelun, joka on siis tapahtunut virkamiesesittelyn mukaisesti, lainmukaisuutta on selvitetty perustuslakivaliokunnassa poikkeuksellisen perusteellisesti. Sen osalta on voitu yksiselitteisesti todeta, että se on valmisteltu lainmukaisesti eikä ole loukannut kansalaisten yhdenvertaisuutta siinä mielessä kuin hallitusmuodon yhdenvertaisuuspykälä, 5 §, sen sanoo.

Olen myös perustuslakivaliokunnalle kertonut seikkaperäisesti, mistä syystä olen ottanut yhteyttä toimitusjohtaja Matinlassiin ulosoton lykkäämiseksi. On siis poikkeuksellista, että ulosotto on yleensäkin vahingonkorvausneuvottelujen aikana vireillä. Syynä olivat ne tiedot, jotka olin saanut virkamiehiltä erityisesti siitä, että lainaneuvottelut ovat menossa ja että sopimus riippuu niiden onnistumisesta. Olen sanonut niin joka paikassa ja vielä kerran täällä, että pääministerin avustajan Jorma Westlundin puhelinsoitto vahvisti sitä käsitystä, että lainaneuvottelut olivat kriittisessä vaiheessa. Tästä syystä keskustelin, kuten olen perustuslakivaliokunnassa kertonut, Matinlassin kanssa siitä, voivatko lainansaantimahdollisuudet heikentyä, mikäli asiakastiedot ovat julkisuudessa. Hän arveli, että näin voi olla, ja tästä syystä pyysin lykkäystä.

Tässä ei ole yhtään mitään dramaattista, koska ulosottotoimet olivat olleet vireillä kahden vuoden ajan. Nyt se on ainoa asia, jonka vuoksi oppositio jaksaa tätä asiaa veivata. Totuus on kuitenkin se, että olen kantanut asiasta poliittisen vastuun, ja mielestäni eduskunta ei tällä keskustelulla yhtään vie asiaa moraaliselta eikä myöskään eettiseltä kannalta eteenpäin. Jos me niin haluamme, valitsemme toisenlaisen tyylin.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti kaksi kommenttia.

Ensimmäinen liittyy siihen, mistä erityisavustaja Westlund ylipäänsä tiesi näistä lainaneuvotteluista ja missä ominaisuudessa hän niiden johdosta soitti teille, ed. Alho? Minusta tämä on aika kiintoisa kysymys, joka varmaan tässä salissa halutaan kuulla.

Toinen kommenttini liittyy ed. Kekkosen puheenvuoroon. Ed. Kekkonen, toivon, että te ette todella pitäisi tätä keskustelua tarpeettomana.

Tämän keskustelun aikana hyvässä ja pahassa on varmasti selvinnyt monta sellaista asiaa, joihin Suomen kansa on vaatinut vastausta. Monta asiaa jää vielä ratkaisematta. Ei kansa ymmärrä eikä hyväksy sitä, miten voi kansalaisten kohtelu olla näin erilainen kuin tässä tapauksessa on ollut.

Mutta muun ohessa tämä keskustelu on kuitenkin paljastanut suomalaisille muun muassa sellaisen seikan, jonka pääministeri vielä eilen kielsi, sen, että hän oli asiasta neuvotellut ja aika perusteellisestikin silloisen ministerin Alhon kanssa. Eikä tällainen tieto esimerkiksi ole mikään toisarvoinen, sellainen, etteikö kansan tule saada sitä seikkaa tietää.

Ed. V. K o s k i : Arvoisa puhemies! Puuttumatta enemmälti itse prosessiin totean, että näyttää siltä, että laillisuus ei tässä asiassa takaa välttämättä oikeudenmukaisuutta, johon liittyy oleellisesti kansalaisten yhdenvertaisuus lain edessä. Olemme joka tapauksessa nyt tekemisissä sellaisen asian kanssa, jolla mitataan kansalaisten silmissä meidän luottamustamme. Koko poliittisen järjestelmän uskottavuudesta voi olla kysymys.

Tässä salissa käyty keskustelu viime tiistaina osoitti, että asiasta ei silloin haluttu nostaa poliittisia intohimoja. Asiaa käsiteltiin mielestäni asiallisin argumentein. Sitä käsiteltiin myös hyvin laajasti. Eduskunnan johtopäätös oli mielestäni selkeä perustuen sille asiasta annettuihin tietoihin, jolloin perustuslakivaliokunnan mietintö muodosti asiasisällöltään keskustelujen pohjan.

Näin jälkikäteen voin todeta tyydytyksellä, että sekä perustuslakivaliokunta että eduskunta pystyivät erottamaan tässä asiassa politiikan ja laillisuuskäsityksen toisistaan. Tätä korostaa erityisesti yksimielisyys valiokunnassa sekä laaja käsittelyaineisto, johon päätös perustui.

Tänään asia on saanut kuitenkin toisenlaiset kasvot. Ne muodostuvat niistä ristiriitaisista lausunnoista, joista julkiset tiedotusvälineet ovat kansalle kertoneet. Sen seurauksena muun muassa perustuslakivaliokunta ja sen mietintö on asetettu kyseenalaisiksi, mikä on aika kova väite. Näihin kysymyksiin on nyt löydettävä totuudenmukainen vastaus.

Keskeinen kysymys, jonka esitän entiselle ministeri Alholle, on: onko perustuslakivaliokunta teidän mielestänne jättänyt jotakin sellaista kysymättä, mikä oleellisesti olisi saattanut vaikuttaa lopputulokseen — viittaa Musta laatikko -oh-

jelmaan — ja onko menettelystä vedettävissä johtopäätöksiä, että säädöksiä tulisi vastedes tarkistaa?

Ed. A l h o : Arvoisa puhemies! Olen perustuslakivaliokunnassa kertonut niin täsmällisesti kuin on mahdollista kaikki ne vaiheet, jotka ovat liittyneet virkatoimen laillisuuden kannalta tehtyyn muistutusmenettelyyn.

Ed. P e r h o : Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa mielestäni on jo moneenkin kertaan sanottu kaikki se oleellinen, mitä asiassa pitää sanoa. Kuten pääministeri Lipponen itse totesi, ilmoitus, selvitys Mustan laatikon haastattelusta on ollut paikallaan antaa. Hän antoi sen, ja on aivan eri kysymys se, mitä jatkossa tapahtuu.

Täällä on ymmärtääkseni varsin laaja yksimielisyys siitä, että jos aihetta ilmenee, jos oikeudellisia edellytyksiä on, sopimus ja sen purkamisen pitää aikanaan katsoa.

Tässä salissa on keskusteltu joissakin yhteyksissä koulukiusaamisesta ikävänä ilmiönä. Minusta täällä tietyt puheenvuorot vaikuttavat samalta ilmiöltä.

Pääministeri L i p p o n e n : Arvoisa puhemies! Muutamaa keskeiseen asiaan.

Ministeri Alhon tuli virkavelvollisuksiensa johdosta ryhtyä valmistelemaan asiaa, joka oli tullut esille korkeimman oikeuden päätöksen jälkeen Ulf Sundqvistin otettua asiassa yhteyttä Arsenaliin. Kysymys oli siis virkavelvollisuudesta ja kansalainen Sundqvistin oikeudesta, sikäli kuin edellytykset täytyvät, hakea sovintoratkaisua. Muistutan vielä siitä, että eduskunta on vahingonkorvausasioissa suositellut sovinnon hakemista.

Sitä, onko ollut edellytyksiä ja millä perusteella, on arvioitu. Minä olen osallistunut tilannearvioihin, joista olen raportoinut perustuslakivaliokunnalle, sen valmistelun perusteella, joka on tehty virkavastuulla silloisen ministerin Alhon alaisuudessa ja myös virkamiesten valmisteluna. Sillä perusteella olen omat kommenttini esittänyt ja siitä lähtökohdasta, että kun sovintoa lähdetään hakemaan, se tehdään valtion kannalta edullisimmalla mahdollisella tavalla.

Kun tässä yhteydessä on käsitelty erilaisia yksityiskohtia, kuten kysymystä ulosotosta, minä vielä toistan ja haluan tässä vähän helpottaa ed. Alhon selvitystaakkaa: asia yksinkertaisesti on niin, että silloin kun sovintoa lähdetään hakemaan, yleinen käytäntö on se, että ulosottotoi-

met keskeytetään. Ei tämä ole sen monimutkaisempi asia.

Näin sitten tullaan kysymykseen siitä, voidaanko tämä sopimus vielä purkaa, ja kysymykseen siitä, mikä on hallituksen mahdollisuus toimia tässä asiassa. Kun täällä eri ryhmissä on merkittävästikin juridista asiantuntemusta ja kun Arsenalin tarkastusvaliokunta antaa tässä asiassa lausuntoja toimiohjelauslautakunnalle, luulin, että hyvät neuvot tässä ovat tarpeen, koska jos hallitukselle vain tällainen pallo heitetään, kyllä sen mukana pitäisi tulla ne perusteet, joilla tämä sopimus oikeudellisesti voitaisiin nyt purkaa. Eli perusteet voivat löytyä. Asiaan voidaan joutua vielä palaamaan. Mutta jos siihen nyt lähdettäisiin, täytyisi löytyä juridiset perusteet, ja niitä on silloin esitettävä, jos edellytetään, että hallitus ryhtyy tässä toimiin, etenkin kun tässä päätöksenteossa, liittyen siihen, että ratkaisut tehdään toimiohjelauslautakunnassa, on mukana eduskunnan jäsenistä koostuva elin.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee asian poliittiseen puoleen ja poliittiseen vastuuseen, palautan mieliin, että hallitus on tähän asiaan liittyen viime syksynä saanut välikysymyskeskustelun jälkeen luottamuslauseen. Ministeri Alho silloin mielestäni rohkeasti otti vastuun asiassa, jonka hän oli virkavelvollisuuksiinsa kuuluvana hoitanut. Minä haluan vielä kerran antaa hänelle tästä tunnustuksen. Perustuslakivaliokunnan esityksen perusteella on todettu, että hän ei ole toiminut lain vastaisesti.

En ole lähtenyt enkä lähde polemisoimaan perustuslakivaliokunnan esittämiä moitteita vastaan. Perustuslakivaliokunta on puhunut. Eduskunta on tehnyt päätöksensä. Tämän jälkeen on tehtävä niitä erilaisia johtopäätöksiä, joihin tämä eduskunnan kannaksi tullut näkemys antaa aihetta.

Ed. A h o : Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun aikana on käynyt selväksi se, että oikeudelliselta kannalta kovin paljon uusia näkökohtia ei ole tullut esille.

Mitä tulee asian muuhun puoleen, niin sopimuksen syntyyn liittyvät asiat näyttävät entistä sekavammilta nyt käydyn keskustelun jälkeen. Entistä hämäämmiltä vaikuttavat ne olosuhteet, joissa tämä sopimus syntyi. (Ed. Puisto: Perustelkaa!) — Jokainen tekee omat johtopäätöksensä ja vastaa tietysti niistä.

Haluaisin, arvoisa puhemies, kiinnittää huomioni kolmanteen seikkaan, jota tässä keskustelussa on hyvin vähän kosketeltu, ja se koskee

sitä, mitä seurauksia tästä sopimuksesta, joka Sundqvistin kanssa tehtiin, on muiden kansalaisten kannalta. Tässä on yhtä aikaa todisteltu, että sopimus oli edullisin mahdollinen veronmaksajien kannalta ja toisaalta todisteltu, että kaikki haluavat irti tästä sopimuksesta. Meitä kiinnostaisi kuulla, miten hallitus aikoo kohdella vastaavassa asemassa olevia kansalaisia. Onko tämä nyt se linja, jonka mukaisesti ihmisiä ja kansalaisia kaikkia kohdellaan, vai onko tarkoitus muuttaa tämä linja toisenlaiseksi välittömästi?

**Ed. K a n k a a n n i e m i :** Arvoisa puhemies! Kyllä täytyy yhtyä siihen, että aika sekavaksi tämä kokonaisuus vieläkin jää. Erityisesti haluaisin vielä pääministeriltä tiedustella: Mikä oli erityisavustajanne Jorma Westlundin peruste soittaa silloiselle ministeri Alholle? Miksi hän puuttui ministeri Alhon vastuulle kuuluvaan tehtävään? Tämä jäi tässä kokonaan avoimeksi asiaksi. Miksi pääministerin erityisavustaja soittaa toiselle ministerille asiassa, joka kuuluu kokonaan tälle ministerille? Joku selitys tähän täytyy olla, ja jää kysymyksenalaiseksi, mikä se syy on.

Toiseksi haluaisin kuulla mielelläni sekä valtiovarainministeri Niinistön että oikeusministeri Järventauksen mielipitteen siitä, mitä aiotaan tehdä ylivelkaantuneitten ja muutoin suuressa taloudellisessa ahdingossa laman jäljiltä olevien rehelisten Suomen kansalaisten saattamiseksi vastaavaan asemaan kuin tämä korkeasti palkattu, vuosikymmenten aikana hyvin ansainnut Sundqvist, jonka sopimuksen hallitus näin tulee siunanneeksi, jos ei hallituksen toimesta lähdetä selvittämään, että se purettaisiin.

**Ensimmäinen varapuhemies :** Haluaako pääministeri käyttää vielä viimeisen puheenvuoron?

**Pääministeri L i p p o n e n :** Arvoisa puhemies! Tässä aivan lopussa edustajat Aho ja Kanakaanniemi ovat käsitelleet ehkä tärkeintä asiaa. Minä olen sinänsä tyytyväinen, että ed. Aho täällä on palannut joukkojensa keskuuteen.

Hallituksen kannaltahan tässä on kysymys siitä, että on toimittava oikeudellisesti lakien mukaan silloin, kun on kysymys vahingonkorvausasiasta. Minä ainakin toivottaisin kovin tervetulleiksi esitykset siitä, miten nimenomaan vahingonkorvausasioita koskevaa lainsäädäntöä tulisi kehittää siten, että voitaisiin paremmin varmis-

tua siitä, että kansalaisia kohdellaan yhdenvertaisesti.

Hallitus on todennut jo viime syksynä vastauksessaan välikysymykseen ja itse olen silloin sanonut ja sanon vielä uudelleen, että ylivelkaisten sekä yrittäjien että muiden kansalaisten ahdinko on tässä maassa käsin kosketeltavaa, ja hallitus haluaa toimia ylivelkaisten ja muiden ahdingossa olevien ihmisten hyväksi. Mutta kaiken täytyy perustua lakiin, ja jos todellakin on niin, että esimerkiksi oppositiolla on ajatuksia siitä, miten lainsäädäntöä voidaan kehittää, ne ovat ehdottomasti tervetulleita. Minusta se on hyvä yhteenveto tästä keskustelusta, jota ei ole alun perin haluttu puoluepolitisoida.

**Ensimmäinen varapuhemies :** Keskustelu on päättynyt.

Eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.

Asia on loppuun käsitelty.

## **Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**

### **1) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1996**

Ainoa käsittely

Kertomus 3/1998 vp

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 9/1998 vp

**Ensimmäinen varapuhemies :** Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 9.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 2) asiasta.

### **Keskustelu:**

**Ed. A a l t o n e n :** Herra puhemies! Ehdotan, että asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

**Ed. L a a k s o :** Herra puhemies! Kannatan tehtyä ehdotusta.

**Ensimmäinen varapuhemies :** Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja ehdotusta on kannatettu, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.



Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

**Ensimmäinen varapuhemies:** Keskustelussa on ed. Aaltonen ed. Laakson kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Aaltosen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

## 2) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1997

Ainoa käsittely  
Kertomus 4/1998 vp  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 10/1998 vp

**Ensimmäinen varapuhemies:** Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 10.

### Keskustelu:

Ed. Aaltonen: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Ed. Laakso: Herra puhemies! Kannatan tehtyä ehdotusta.

**Ensimmäinen varapuhemies:** Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja ehdotusta on kannatettu, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

**Ensimmäinen varapuhemies:** Keskustelussa on ed. Aaltonen ed. Laakson kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Aaltosen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

## 3) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Toinen käsittely  
Hallituksen esitys 99/1998 vp  
Liikennevaliokunnan mietintö 9/1998 vp

**Ensimmäinen varapuhemies:** Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 9. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 47 a, 87 a, 94 a, 94 b, 105 a ja 105 b §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

## 4) Hallituksen esitys kansainvälisessä maantieliikenteessä toimivien ajoneuvojen miehistöjen työstä tehdyn eurooppalaisen sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely  
Hallituksen esitys 100/1998 vp  
Liikennevaliokunnan mietintö 10/1998 vp

**Ensimmäinen varapuhemies:** Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 10. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—4 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

## 5) Hallituksen esitys laiksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain 31 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 135/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

## 6) Hallituksen esitys laiksi maaseutuelinkeinolain 28 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 136/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

## 7) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkeläisissä säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain 1 a §:n muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 141/1998 vp

**Ensimmäinen varapuhemies:** Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

### Keskustelu:

**Ed. Kuoppa:** Herra puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansaneläkeläisissä säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannusindeksiin annetun lain 1 a §:n muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi merkitsee sitä, että kansaneläkkeen pohjaosan leikkausta jatketaan tällä lailla. Hallituksen esityksessä esitetään nyt, että pohjaosan leikkausta vuonna 1999 suoritetaan 17,3 prosentin määrällä, kun aikaisemmin oli tarkoitettu, että sitä leikataan 20 prosenttia. Tässä hallitus on hieman pienentämässä kansaneläkkeen pohjaosan leikkausta, mutta sitä tosiasiaahan se ei muuta miksiäkään, että tätä leikkausta jatketaan. Tämä leikkaus kohdistuu kuitenkin suhteellisen pientä työeläkettä saaviin eläkeläisiin. Ei voida puhua mistään kovin suurituloisista eläkkeensaajista, vaan keskituloisten ihmisten palkoista muodostunutta eläkettä saavat tulevat menettämään kansaneläkkeen pohjaosan.

Tämän lisäksi hallituksen esityksessä päätetään siitä, että jo Ahon hallituksen aikana aloitettua indeksitarkistusten jäädytystä vuodesta 1994 vuoteen 1997 jatketaan ja sitä indeksia ei makseta eläkeläisille. Tämä myös merkitsee sitä, että eläkeläiset jäävät edelleenkin ilman indeksikorotusta, joka heille kuuluisi, ja se merkitsee, että eläkkeet laahaavat edelleenkin jäljessä. Myös niin sanottu taitettu indeksi työeläkkeissä edelleenkin jatkuu, eli yli 65-vuotiaat eläkeläiset tulevat yhä saamaan heikompaa indeksia eli heidän eläkkeitään tarkistetaan indeksillä, joka muo-

dostuu periaatteella 20 prosenttia palkoista ja 80 prosenttia hinnoista. Alle 65-vuotiaille työkyvyttömyyseläkeläisillehän eläke taas maksetaan siten, että perustana on 50 prosenttia palkoista ja 50 prosenttia hinnoista. Tämä on lisännyt edelleenkin eläkeläisten eriarvoisuutta.

Myös tämä asia olisi tullut korjata. Tämä on selvää ikärasismia. Eläkeläisten kohdalla tämä menettely pitäisi ehdottomasti poistaa.

Kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus tuntuu varmaan monesta kansanedustajastakin vähämerkitykselliseltä, mutta kansaneläkkeensaajille, jotka ovat saaneet pohjaosaa työeläkkeen lisäksi, tällä on melkoinen merkitys, kun muistetaan, että kun työeläke muodostettiin, silloin varsinainen työeläke ja kansaneläkkeen pohjaosa yhteensovitettiin. Monissa tapauksissa silloin jo kansaneläkkeen pohjaosan määrä leikkasi ansaittua työeläkettä.

Nyt, kun tämä leikkaus toteutetaan uudelleen, työeläkettä ei palautettu eikä yhteensovittamista purettu, vaan kansaneläkkeen pohjaosa leikataan uudelleen, ja tässä tulee noin 100 000 eläkeläiselle kaksinkertainen eläkeleikkaus. Tämä on melkoinen epäoikeudenmukaisuus, kun ajatellaan tilannetta taas nyt, kun kansaneläkkeen pohjaosaa ei enää ole siinä mielessä olemassakaan eikä uusissa työeläkkeissä tätä tehdä, vaan työeläke tietenkin tulee siinä mielessä kokonaisuena.

Sen sijaan kyllä on syytä heti todeta, että uusien työkyvyttömyyseläkkeiden syntymisessä perusteita on heikennetty. Muun muassa, jos henkilö jää työkyvyttömyyseläkkeelle ennen virallista vanhuuseläkeikää, hän enimmillään voi menettää jopa 6,5 prosenttia eläkkeestään, ja eläkkeessä se merkitsee noin 11 prosentin leikkausta. Tässä kyllä toista kautta taas otetaan myös uusilta eläkeläisiltä.

Tänä vuonna kansaneläkkeen pohjaosa on 237 markkaa kuukaudessa, ja kun siihen tehdään 17,3 prosentin tarkistus, se merkitsee sitä, että vuonna 2002 vielä leikattavaa on 2,7 prosenttia kansaneläkkeen pohjaosasta, kun sitä leikataan jatkuvasti edelleen. Kansaneläkkeen pohjaosan lopullinen poistuminen siirtyy vuodesta 2001 vuoden 2002 alkuun, koska silloin tulee 2,7 prosentin suuruinen viimeinen osuus.

Mutta kaiken kaikkiaan eläkeläiset ovat kantaneet kohtuuttoman suuren osan ja maksaneet lamanhoitotalkoissa. Näyttää olevan, että eläkeläisillä edelleenkin maksetaan lamaa, vaikka on eletty jo monta vuotta korkeassa noususuhdanteessa. Muut väestöryhmät ovat päässeet sii-

tä hyötymään, mutta erityisesti pientä ja keski-suurta eläkettä saavat tässä tulevat menettämään.

Tämän lisäksi on syytä muistaa myös edelleenkin 2,4 prosentin suuruinen ylimääräinen sairausvakuutusmaksu, jota ensi vuonna peritään.

Mielestäni kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus tulisi keskeyttää viimeistäänkin tässä vaiheessa eli se jäisi vähintään 237 markan suuriseksi, sillä on muistettava, että kaikki nämä ihmiset ovat maksaneet kansaneläkevakuutusmaksuja. Yleensä periaate on se, että jos vakuutusmaksuja maksetaan, niin kun aika tulee, siitä myös saadaan korvaus, mutta kansaneläkeläisten kohdalla tässä on käymässä niin, että he eivät tule korvausta saamaan maksetuista vakuutusmaksuista.

Ed. H u o t a r i : Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä on indeksikorotukset vuodelle 1999. Ihan aluksi olisin halunnut kommentoida ed. Kuopan edellä käyttämää puheenvuoroa, että kansaneläkevakuutusmaksu ei ole ollut rahastoiva vakuutusmaksu. Sitä ei ole rahastoitu, vaan sillä on maksettu vuosittain niitä eläkkeitä, jotka ovat olleet maksussa, (Ed. Kempainen: Oli se aikaisemmin!) — mutta silloin, kun se oli vielä viime vuosina, sitä ei ole rahastoitu. — Se on ollut siinä suhteessa eri tyyppinen kuin esimerkiksi työeläkevakuutusmaksut, jotka ovat osittain rahastoiva järjestelmä. Kansaneläkemaksuhan poistettiin siinä vaiheessa, kun pohjaosaratkaisu tuli.

Ensiksi vielä taitetusta indeksistä. Mielestäni indeksikorotus ei ole oikeudenmukainen tapa korottaa eläkkeitä. Tämä nykyinen indeksitaristus, joka on prosentuaalinen, korottaa isotuloisen eläkeläisen eläkettä huomattavasti enemmän kuin pienituloisen, ja sillä tavalla se kasvattaa eläkeläisten välisiä tuloeroja.

Jos saisin yksin päättää asiasta, mieluummin järjestäisin markkamääräiset indeksikorotukset, jolloin ne olisivat kaikille saman suuruiset, ja silloin myös pienet eläkkeet hieman nousisivat. Tällä hetkellä pienien eläkkeisiin indeksikorotuksilla ei ole kovinkaan suurta merkitystä.

Taitetusta indeksistä: en ole koskaan ymmärtänyt, minkä vuoksi tämä ratkaisu näin on tehty. Ne, jotka ovat sitä yrittäneet esittää ... Siis tähän on työmarkkinajärjestöjen kesken sovittu osa Puron pakettia. Asiahän oli niin, että silloin kun Puron paketti käsiteltiin eduskunnassa, asiantuntijat sanoivat meille, että tästä ei voi ottaa osioita irti, vaan se on hyväksyttävä koko-

naisuudessaan tai sitten hylättävä, että he eivät ole enää sitoutuneet siihen, jos tästä erotetaan joitakin osioita. Sen vuoksi valiokunnan kädet olivat aika lailla sidotut.

Kuitenkaan taitettuun indeksiin ja nimenomaan ikärajaan en ole löytänyt perusteita. Kun sanotaan, että tämä maksaa niin ja niin paljon, niinhän se tekee, jos taitettu indeksi poistettaisiin ja maksettaisiin kaikille tällä hetkellä isomman indeksin mukaisesti. Mutta jos ajatellaan, että rahasumma olisi ollut sama ja prosentit olisi laitettu sen mukaisesti, silloin tätä suhdetta ei olisi tullut. Mutta täytyy sanoa, että kun on kysymys elinkustannusindeksistä tai palkkaindeksistä, Emu-oloissa saattaa käydä toisinkinpäin. Välttämättä palkkaindeksi ei olekaan niin positiivinen, että sitä kautta voisi saada paremman indeksikorotuksen.

Lakiehdotuksessa lähdetään siitä, että eläkkeensaajien hoitotukeen, lapsen hoitotukeen ja vammaistukeen tulee myös indeksikorotukset. On ollut ikävää, että hallitusohjelman mukaisesti näitä indeksikorotuksia ei ole voitu tehdä aikaisempina vuosina.

Merkittävä asia, yksi olennainen asia, on se, että kansaneläkkeen pohjaosa alenee 20 prosentin sijasta 17,3 prosenttia. Kun olen käynyt paljon eläkeläisten tilaisuuksissa, monta kertaa eläkeläiset sanovat, että heidän eläkkeensä on niin ja niin paljon pienentynyt. Kun muistan hyvin tarkkaan, että ministeri Mönkäre on luvannut useaan otteeseen silloin, kun nämä lait tehtiin, että käteenjäävä eläke ei eläkeläisillä pienennyt, olen näissä tilaisuuksissa sanonut, että jos jollakin henkilöllä on käynyt niin, että käteenjäävä eläke on pienentynyt, hän voisi toimittaa paperit minulle ja käydään läpi, mikä on se syy, jonka vuoksi näin olisi käynyt. Mutta yksiäkään papereja minulle ei ole toimitettu, (Ed. S. Kanerva: Minä olen toimittanut kaikille kansanedustajille!) vaikka hyvin monet eläkeläiset näin ovat sanoneet. Ne ovat ilmeisesti teknisiä ratkaisuja, kun joitakin tapauksia on tullut. Tässä olisi todennäköisesti tullut sellainen tilanne, jos leikkaus olisi toteutettu 20 prosentin mukaisesti, niin kuin hallitusohjelmassa sanotaan. Sen vuoksi leikkaus on 17,3 prosenttia. Toivon niin, että kenenkään käteenjäävä osuus ei vähene tällä 17,3 prosentin leikkauksella.

Itse pohjaosan leikkauksesta eli siitä vanhasta päätöksestä, joka hallitusohjelmassa oli: minusta kokoomuslaiset voivat katsoa peiliin ja miettiä, millä tavalla pohjaosan leikkaus on hallitusohjelmaan tullut. Vasemmistoliitto hallitusohjelma-

neuvotteluissa vastusti pohjaosan leikkaamista. Meille se oli erittäin periaatteellinen kysymys, (Ed. Manninen: Vallanhimossanne menitte!) mutta eräät toiset ryhmät olivat valmiita tämän ratkaisun tekemään. Vasemmistoliiton ansiota pitkälle oli se, että kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten eläkkeistä pohjaosaa ei leikata. Tässä on neljä eri tasoa, mutta noin 3 800 markkaa on se työeläkkeen määrä, josta ja jonka alle jäävistä eläkkeistä tätä leikkausta ei tehdä. Sen vasemmistoliittona saimme hallitusohjelmaneuvotteluissa läpi.

Toivon, että seuraavilla hallituksilla on mahdollisuus korjata nämä indeksiasiat kuntoon. Mielestäni pohjaosan leikkaaminen on ollut väärä ratkaisu myös sen vuoksi, että Kansaneläkelaitoksen rooli on pienentynyt eläkeratkaisuissa, eli sillä on ikään kuin kontrollioiva rooli sen suhteen, että nämä eläkeratkaisut olisivat saman tyyppisiä. Nyt niitä tekevät useat kymmenet eläkelaitokset. Kenelläkään ei ole enää tietoa siitä, mikä tämä linja on. Tästä asiasta keskusteltiin hyvin paljon silloin, kun asia oli esillä valiokunnassa muutama vuosi sitten, mutta mitään mahdollisuuksia tämänkään asian muuttamiseen ei siinä vaiheessa ollut. Kuitenkin on hyvä, että nyt nämä indeksikorotukset tulevat ja että myöskään pohjaosan leikkaus ei ole niin korkea kuin hallitusohjelmassa on esitetty.

Ed. L u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Lipposen hallituksen aikana eläkejärjestelmän turvaamista koskevat muutokset on tehty yhdessä työmarkkinajärjestöjen sopimuksin ja valtiovallan yhteisin toimin. Tässä voi todeta, että pääpiirteittäin ainakin eläkkeiden ostovoima on kyetty säilyttämään turvaamalla vähintään kulutushintojen muutoksen kompensoivat indeksimuutokset ja alentamalla eläkkeensaajien ylimääräistä verorasitusta. Näin ollen käteenjäävässä eläketulossa saattaa olla joitakin muutoksia, mutta se ei ole juurikaan alentunut, kun tilannetta verrataan edellisen hallituksen eli Ahon hallituksen aikaansaamiin toimenpiteisiin.

Kerrattakoon vielä: nykyinen hallitus on poistanut eläkkeensaajien kansaneläkemaksun, sairausvakuutusmaksun korotetun osan — ainakin sitä on siis osittain alennettu — ja minusta on ollut tavattoman hyvä asia myös, että tämän hallituksen toimesta on asetettu vanhuus- ja eläkepoliittinen neuvottelukunta. Nämä kaikki toimet ovat lisänneet hallituksen ja eläkeläisten välistä vuorovaikutusta. Minä olen hyvin tietoinen siitä, että esimerkiksi taitettu indeksi, joka otet-

tiin käyttöön siis vuoden 96 alusta, on koettu eläkeläisten piirissä hyvin epäoikeudenmukaiseksi, ja sen perään tietysti täytyykin meidän kansanedustajien kysellä. Tästä indeksiratkaisusta voi todeta, että se lisää todella eläkeläisten epäoikeudenmukaisuutta siinä mielessä, että kun se kohdistuu vanhempiin ikäluokkiin, niin ikäkäyllähän on muutenkin tietysti jo esimerkiksi korkeammat sairaskulut ym. tämän tyyppiset kulut. Pienet eläkkeet heille ovat se epäkohta.

Mutta se, mikä tässä on tämän hallituksen aikaansaannosta ja pohjautuu tämän hallituksen ohjelmaan, on tietysti kansaneläkkeen pohjaosan leikkaaminen. Se seikka, että kansaneläkkeen pohjaosan työeläkevähenteisyys ulotettiin koskemaan myös jo maksussa olevia eläkkeitä, on koettu eläkeläisten piirissä hyvin epäoikeudenmukaiseksi. Tuntuu siltä, että tämä juuri on ollut se seikka, joka on loukannut eläkeläisiämme ehkä kaikkein eniten.

Olin mieluummin nähnyt tietysti, että silloin kun tätä lakia käsitelimme, me olisimme voineet voimaantumisen tehdä sillä tavalla, että se ei olisi koskenut jo maksussa olevia työeläkkeitä. Mutta näinhän ei siis käynyt, ja nyt kun käsittelemme tämän lakiesityksen pohjalta kansaneläkkeen pohjaosan alentamista, sen aientamista helmiin alkuun ja sen alentamista 17,3 prosentilla ensi vuoden alusta 20 prosentin sijaan, minä pidän sitä tietysti hyvänä ratkaisuna. Sen aientamisen tammikuun alkuun on paikallaan ilman muuta siitä syystä, että vero- ja eläkemutokset ajoittuvat samanaikaisesti, ja näin tämä on omalta osaltaan poistamassa sitä epätietoisuutta, mitä eläkeläisten piirissä eri aikaan tulevat muutokset aikaansaavat. Tästä meillä on menneisyydestä lukuisia esimerkkejä.

Ihan selvä asia on tietysti se, että pohjaosan leikkaamisen alentaminen 17,3 prosenttiin on vähäinen asia, mutta kun tässä on jouduttu edellisellä kaudella jo suuriin leikkauksiin ja erittäin suuriin huononnuksiin eläkeläisten kohdalla, niin voi todeta sen tietysti, että tämä muutos on oikean suuntainen ja parempi kuin se, että leikkaisimme 20 prosenttia. Minusta tämä on siinä mielessä hyvä asia, että suunta on oikea, asiat menevät eteenpäin. Toisin sanoen yhdessä kaikki muutokset, jotka tällä hetkellä kohdistuvat eläkeläisiin ja joita viime vuosina olemme tehneet, mukaan lukien tietysti sairausvakuutusmaksun alentamisen, ovat sillä tavalla oikeita asioita ja omalta osaltaan helpottamassa eläkeläisten asiaa. Tiedän, että se ei ole riittävä, parannusta voisi olla enemmän, mutta

suunta on sillä tavalla hyvä, että tästä on helppo jatkaa.

Samalla, arvoisa puhemies, haluaisin tuoda esiin asian, joka liittyy indeksien aiheuttamiin ongelmiin. Kun eduskunta käsitteli taitettua indeksiä vuonna 95, silloin edellyitimme, että hallitus käynnistää selvitystyön taitetun indeksin aiheuttamista ongelmista. Minä en ole nähnyt vielä sellaisia selvityksiä. Eläkeläisten parissa, niin kuin totesin, nimenomaan taitettu indeksi aiheuttaa hyvin paljon epätietoisuutta ja epäoikeudenmukaisuuden tuntemuksia, ja tästä syystä toivoisin, että hallitus kiirehtisi tätä selvitystä. Toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunta käsitellessään lakiesitystä perää myös tätä selvitystä.

Ed. A i t t o n i e m i: Herra puhemies! Lipposen hallitus on keksinyt erinomaisen säästöautomaatin tekemällä kansaneläkkeen pohjaosaa työeläkevähenteiseksi. Se siis viidessä vuodessa poistaa kansaneläkkeen pohjaosan ja säästää sillä huomattavia summia, niin kuin muistamme sen esityksen aikana. Kuitenkaan kukaan ei menetä mitään, eläkeläiset eivät menetä mitään. Tämä on erinomainen automaatti, ed. Luhtanen. Te olette keksinyt todellisen rahasammon. Leikataan, kukaan ei menetä mitään mutta valtio säästää. Niitä kun vain lisää sellaisia keksii, niin kyllähän tästä ihan hyvä tulee.

Lipposen hallitus on keksinyt myös keinon, jolla eväät syödään kahteen kertaan. Aikanaan Lipposen hallitus kehua retosteli täällä sillä, että se ottaa käyttöön Ahon hallituksen aikanaan poistaman eläkeindeksin uudelleen ja poistaa tietyt eläkevakuutusmaksut eläkeläisiltä. No, tämänhän oli ihan hieno asia. Mutta sitten kun tuli tämä kansaneläkkeen pohjaosan työeläkevähenteisyys, siis tehtiin se temppu, että viidessä vuodessa 20 prosenttia kerralla vähennetään kansaneläkkeen pohjaosaa, ja nousi haloo siitä, että tässähän nyt eläkeläiset menettävät, niin Lipposen hallitus selitti, että eivät menetä, koska tulee samanaikaisesti käyttöön tämä Ahon hallituksen poistama indeksi ja vähennetään työeläkevakuutusmaksut.

Ensinnä retosteltiin poliittisesti sillä, kuinka hienoja temppuja tekee tämä hallitus, kun ottaa indeksit käyttöön, ja sitten sillä samalla asialla perusteltiin sitä, ettei käteenjäävä osuus vähene, vaan pohjaosa poistetaan. No, sitähan ei tietysti uskonut kukaan, ja tiedämme varsin hyvin, että tiettyyn eläkemäärään, johonkin 4 000—5 000 markkaan kuukaudessa, jokaisella

on pudonnut reippaasti käteenjäävä osuus eläketulosta siitä huolimatta, että tämä indeksi otettiin käyttöön ja poistettiin joku työeläkevakuutusmaksu.

Tämmöistä systeemiä tämä hallitus on tehnyt, ja ihmiset katsovat vain kirkkain silmin, että kyläpäs on kekseliäs hallitus.

No, mitä tämä on sitten merkinnyt eläkeläisille? Toki Ahon hallituksella on syynsä tähän. Eihän kukaan voi sitä kiistääkään. Ahon hallituksen aikana, totta, käytiin myös eläkeläisten varallisuuden ja tulojen kimppuun siinä vaiheessa, kun oli pakko säästää. Mutta todellisuudessa, kun te väitätte, että eläkeläisten käteenjäävä osuus, ostovoima, on pysynyt ennallaan, niin viimeisimmän selvityksen mukaan 90-luvulla sen reaaliarvo, ostoarvo, on pudonnut 5,8 prosenttia eläkeläisiltä, kun taas palkansaajien ja muiden reaalin ostoarvo on reippaasti noussut. Eläkeläisille syötetään tällaista puppua, enkä kyllä usko, että he tällaista uskovat, ei missään tapauksessa, sitä, miten täällä salissa on hallitusryhmien osalta tänäkin päivänä täällä kerrottu.

Totuus on se, että eläkeläiset ovat menettäneet raskaasti, ja se johtuu siitä, että he ovat poliittisesti puolustuskyvyttömiä. Jos he olisivat yhteisiä — paljonko eläkeläisiä mahtaa olla, 1 200 000 tai jotakin tuollaista — he olisivat suuri poliittinen voima, mutta he ovat eri poliittisissa ryhmissä ja uskollisia, eivät ota askeleita toiseen suuntaan koskaan puolueestaan, vaikka heitä kuinka sorrettaisiin. Se on eläkeläisten ongelma. Heidän pitäisi yhdistää voimansa ja ryhtyä ajamaan omia etujaan.

Nyt kun tiedetään varsin hyvin, että kansaneläkkeen pohjaosan poistaminen on aiheuttanut käteenjäävän eläketulon vähenemistä, niin täällä salissa on aivan viime aikoina suurella suulla puhuttu erityisesti sosialidemokraattien suunnasta, että nyt pannaan tälle asialle lukko, tulee ehdotuksia siitä, että asia korjataan. Muistan, että ed. Puisto oli tätä mieltä, tai sitten en ymmärtänyt, yksinkertainen ihminen, mitä hän puhui. Mutta näin täällä on sanottu, että vielä tämän hallituksen ja eduskunnan aikana korjataan kansaneläkkeen pohjaosan vaikutus, josta on myönnetty, että se on susi ja eläkeläisten tuloja vähentävä.

Eihän tämä esitys, joka nyt on edessämme, ole edes sen suuntainenkaan ollenkaan. Mutta tässä kun odotellaan muutama yö ja nukutaan, niin ehkä ed. Luhtanen ja ed. Puisto tuovat tänne koko hallituksen hyväksymän ehdotuksen, jolla eläkeläisten onnettomat asiat korjataan.

Mutta minun mielestäni, ja tämä on tietysti populistista, ei eläkeläisiäkään pitäisi niin selkeästi huijata, että näytetään punaista lamppea ja sanotaan, että se on sininen. Eivät he niin tyhmiä ole. Pysytään asiassa ja pyydetään anteeksi sitä, mitä on tehty, niin Ahon hallitus kuin tämä hallitus. Tämän hallituksen aikana olisi pitänyt korjata jo asioita, koska taloudelliset suhteet ovat muuttuneet. Siihen aikaan maa oli hädässä, kun Ahon hallitus yritti saada tätä maata jaloilleen. Mutta tämä hallitus ei tee mitään asian hyväksi muuta kuin haukkuu edellistä hallitusta. Tämähän on tämän hallituksen systeemi.

Ed. L u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen aikana on jokaisessa budjetissa korjattu edellisen hallituksen eläkeläisille aiheuttamia vaurioita, senhän te tiedätte varsin hyvin. On tehty indeksikorotukset, eivät riittävätkä eivätkä ihan oikeat. On vähennetty sairausvakuutusmaksua, ensimmäisenä poistettu raippaverot (Ed. A. Ojala: Kelamaksut!) — Ja kelamaksut. — Nyt pohjaosan leikkaus, sitä en suinkaan puolustele, se on monella tavalla huono asia, mutta se tehtiin.

Mutta, ed. Aittoniemi, yksinkertainen laskuopin ymmärtäminen kertoo sen, että 17,3 prosentin leikkaus on pienempi kuin 20 prosentin leikkaus. Tätä minä nimenomaan tarkoitin, että suunta on oikea, tehdään edes jotakin. Minusta se, että tehdään edes pieniä edistysaskeleita, on parempi kuin se, että leikataan ja viedään vielä tuhkatkin pesästä, niin kuin teidän hallituksessa-oiloikananne tehtiin.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi onneksi tunnusti, että hän puhuu populistisia juttuja täällä. Mutta kun nyt puhutaan 17,5 prosentin pohjaosan leikkauksesta, olen ymmärtänyt asian niin, että sitä esitetään siksi, että ei kävisi niin, että käteenjäävä eläketulo pieneneisi, kuten on käynyt esimerkiksi viime vuonna. On tietysti tosiasia, että monien kohdalla on pudotusta eläketasossa tapahtunut, sitä ei voi kukaan kiistää.

Mitä tulee pohjaosan leikkaamisasiaan, ed. Huotari puheenvuorossaan aikaisemmin tänään kertoi sen tosiasian, mitkä ryhmät olivat asiaa aikanaan ajamassa. Itsekin pidän sitä ja vasemmistoliiotossa kaikkikin olemme pitäneet sitä vääränä ratkaisuna.

Mitä tulee sitten siihen, että vain tämä hallitus ed. Aittoniemen mukaan on tehnyt pahoja eläkeläisille, miksi te ette voi sen vertaa olla rehellinen,

että tunnustaisitte ne vääryydet, joita edellisen hallituksen aikana tehtiin?

Minä haluaisin peräänkuuluttaa nyt sitä, että nyt on kuitenkin ollut myönteinen suunta, leikkauksia on purettu, pahoja asioita on pikkuhiljaa korjattu. Liian hitaasti niitä on korjattu minunkin mielestäni, mutta suunta on kuitenkin parempi kuin se, että leikkausviikate koko ajan viuhuisi.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Viljamaa ihan kristillisesti tuolta takaa totesi, että Aittoniemi kyllä sanoi näin, mutta ei katunut. No, minä nyt sitten kadun vielä Ahon hallituksen tekemisiä, että tulee oikein lopullisesti sanottua. Enhän minä ole sitä sanonut.

Mutta tämän hallituksen aikana koko ajan eläkeläisten reaalitulot ovat menneet alaspäin, ja te vielä selittelette, että indeksikorotuksetkin annettiin. Sillähän juuri yritettiin korjata pohjaosan leikkausta, mutta ei riittävästi, jolloin tiettyyn määrään, 4 000—5 000 markkaan kuukaudessa jäävistä eläkkeistä säännöllisesti käteenjäävä tulo on pudonnut, ja se on se, millä ostetaan. Ette pysty mitään muuta asiaa osoittamaan kuin sen, että sairausvakuutusmaksua kynnen mustuuden verran alensitte siitä huolimatta, että maa kylpee periaatteessa rahassa tällä hetkellä. Miksi te ette poistaneet sairausvakuutusmaksua kokonaisuudessaan nyt, kun Lipposen hallitus on pannut tämän maan ylvääseen nousuun, ja maa suorastaan kieriskelee rahassa, niin kuin te sanotte.

Ed. L u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy vastata ed. Aittoniemen rehellisyyteen ja reiluuteen.

Tosiasia on se, että indeksitarkistukset ja kaiken tämän, mitä hyöty on saatu eläkeläisille aikaiseksi, pohjaosan leikkaussuunnitelma ikään kuin syö. Näin on asia.

Muistaakseni ed. Huotari toi esiin sen, että hän haluaa nähdä sen eläkeläisen paperit, joka sanoo, että käteenjäävä tulo on pienentynyt siitä syystä, että eläkeratkaisut on tehty näin. Minä olen myös näitä asioita selvittänyt muutaman kerran, ja ne mahdolliset pienennykset, joita tulossa on havaittu, ovat johtuneet esimerkiksi veroratkaisuista, kunnallisveron noususta tai muusta siihen liittyvästä. Lähden siitä, että laskelema on tehty aika hyvin ja taitavasti eikä käteenjäävä tulo ei ole pienentynyt. Näin on ainakin minun kokemushavaintojeni perusteella.



Kertaan vielä sen, että ilman muuta nämä parannukset ovat olleet riittämättömiä, mutta korostan sitä, että suunta on ollut kuitenkin oikea. Toivon, että vastaisuudessa päästään huomattavasti parempaan lainsäädäntöön ja parempiin budjetteihin eläkeläisten kohdalla. Tämä on varmasti meidän yhteinen toiveemme.

Ed. A. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Aittoniemellä on tapana hieman provosoida, ja hän onneksi siinä aina onnistuu erittäin hyvin, niin että saamme debattiakin vähän aikaiseksi.

Väite, että käteenjäävä osuus olisi eläkeläisillä pienentynyt tämän hallituksen aikana, ei pidä paikkaansa. (Ed. Aittoniemi: Oikein rankasti!) — Ministeri Mönkäre aikanaan lupasi, että käteenjäävä osuus ei kenelläkään pienene. Olen kentällä liikkeessani, ihmisten kanssa keskustelllessani, pyytänyt, että jos jollekulle näin on käynyt, nähdä ne paperit ja voisimme tarkastella, onko henkilön tilanteessa tapahtunut muutos johtunut valtion toimenpiteistä vai kenties hänen omassa elämässään tapahtuneista muutoksista tai kunnallispuolen toimenpiteistä. Olen joitakin papereita saanut, ja ne on myös selvitetty ja on todettu, että valtion toimenpiteistä muutokset eivät ole johtuneet.

Pohjaosan leikkauksen pienentäminen on hirveän hyvä asia. Minusta pohjaosan leikkaus on aina ollut hiukan epäoikeudenmukainen juttu varsinkin niitä kohtaan, joilta kahteen kertaan on leikattu. Olisin tietysti aikanaan toivonut, että sitä ei olisi tehty. Mutta kun se nyt on tehty, niin hyvä, että sitä pyritään edes korjaamaan, ja se suunta, että sitä leikataan vain vähemmän, on ihan oikea.

Sairausvakuutusmaksu on aina vain se, joka minua itseänikin kiertää ja kiehertää. Siihen tulen vielä tämän syksyn aikana palaamaan.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Luhtanen teki mielestäni täydellisen tunnustuksen. Kun hän olisi vielä lisännyt, että se koskee koko puoluetta, sosialidemokraatteja, olisi kerrankin päästy rehelliseen keskustelun lopputulokseen, lisänä vielä se, että ministeri Mönkäre on selkeästi tunnustanut, että näin on käynyt. En ymmärrä, että täällä muuttamat, niin kuin ed. Arja Ojala, joka toisella sanalla myöntävät, mutta taas joka toisella yrittävät kieltä. Eläkeläiset ovat saaneet takkiinsa ja raskaasti tämän hallituksen aikana. Ed. Puisto on sanonut, että asiaan tehdään korjauksia. Tässä

nähdään korjaus: ei muuta kuin mennään raskaasti toiseen suuntaan.

Tunnustettaisiin tosiasiat niin kuin minäkin tunnustin Ahon hallituksen puolelta. Ed. Luhtanen on rehellinen ihminen, ja hän teki täydellisen tunnustuksen niin kuin romaaneissa sanotaan, ja kiitos siitä.

Ed. S. Kanerva: Arvoisa puhemies! On harmi, että ed. Huotari lähti pois, koska yritin kyllä nousta seisomaan vastatakseni hänelle. Nimittäin ed. Huotari ei ollut syntynytäkään, kun kansaneläkemaksuja perittiin ja niitä ulosmitattiin. Se on aika korvamerkittyä rahaa. Siinä mielessä ihmiset, joilta leikataan, ovat todella katkera siitä, monet eivät ehkä sen rahasumman takia, vaan siksi, että ”kun se on minun rahaani, minä olen sen maksanut, minulta on jopa joskus ulosmitattu sitä, niin sen täytyy tulla”.

Ed. Huotari totesi, että Emu-olosuhteissa voi käydä niin, että huonompi indeksi muodostuu paremmaksi eli elinkustannusindeksi menisi palkkaindeksin ohi. Sen haluaisin nähdä, niin huonoja työmarkkinajärjestöjä täällä ei olekaan, että noin voisi käydä. Jos se on näin viikon tai kaksi tai kuukauden, niin kyllä se oikaistaan nopeasti.

Hän käsitteli myös sitä, että alemmaa indeksiä voisi soveltaa kaikille. Sehän olisikin tosi hienoa. Siis eläkeläisiä kuristettaisiin vielä siinäkin.

Sitten kerrotaan, että kenelläkään ei käteenjäävä osa pienene. Minä olen henkilökohtaisesti tutkinut erään eläkeläisen palkkatulot vuosina 1992—97. Hänen nettotulonsa pienenevät kaiken kaikkiaan 14 000 markkaa. Siinä oli verotodistukset mukana, veronpalautukset, lisäverot, kaikki eri vuosilta eli kaikki, mitä voitiin selvittää. Tämän paperin olen jakanut jokaisen teidän laatikkoon puoli vuotta sitten, mutta jos eivät edustajat Huotari ja Luhtanen ja Arja Ojala-kaan ole lukutaitoisia, enhän minä voi sille mitään. Nimittäin kukaan ei sitä kommentoinut. Ministeri Mönkärekin ei tuonut paperia takaisin ja sanonut, ettei siinä joku pitäisi paikkaansa. Tämä henkilö oli harvinainen, hän antoi kertoa, kuka hän on. Yleensä eläkeläiset ovat vaisuja, kyllä näin on, mutta en nyt haluaisi sitä kertoa.

Sitten itse asiaan. Olihan niin, että Ahon hallituksen aikana tehtiin raippavero ja jätettiin indeksit maksamatta, mutta kyllä seuraava hallitus ihan yhtä tyylikkäästi — se oli vuoden laki vain — uusi tämän lain. Se on aina vuosittain tyylikkäästi uusittu. Kyllähän tämän hallituksen aika-

na ikävä kyllä tehtiin ... (Toinen varapuhemies koputtaa)

(Korokkeelta) Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen aikana tietenkin laitettiin taitettu indeksi ja pohjaosan leikkaus. Kyllähän eläkeläiset muistavat, että se on tämän hallituksen aikana tehty, mikä on sinänsä aika ikävä asia.

Tekemäni lakialoite on maannut puolitoista vuotta sosiaali- ja terveysvaliokunnassa.

Eläkeläisten ylimääräinen sairausvakuutusmaksu pienenee luvattoman hitaasti. On hyvä piirre, että nyt juuri vaalien alla voidaan sanoa, että tänä vuonna pudotetaan 0,7 ja ensi vuonna 0,3, vaikka kyllä meillä oli tavoitteena pudottaa — ja hallitushan antoi ymmärtää pari vuotta sitten, että pudotettaisiin — pennillä vuodessa. Sillä perusteella sen pitäisi nyt jo olla poissa.

On todettu, että kansaneläkkeen perusosaa on leikattu muutamilta kahteen kertaan ja perusosa on poistettu. Tällä hetkellä, kun eläkettä ei yhteensovitetta, niin uudet eläkeläiset saavat sen sovituksen verran korkeampana. Eli jos eläke oli tietyllä tasolla, se sovitettiin alemmaksi. Kun eläkeläinen joskus alkaisi saada kansaneläkkeen perusosaa, niin nyt kun sitä ei soviteta, hän saa sen suoraan.

Tietenkin jatkossa eläkkeet tulevat putoamaan, kunnalliset ja valtiolliset, 66:sta 60:een. Hiljalleen siihen suuntaus on menossa. Mutta kun eläkkeet nousevat 0,4 ja palkat 5,2 prosenttia, niin hetken päästä on niin huimat palkat, että kun siitä napataan 60 prosenttia, se vastaa entistä 70:ää, joten hurjilla palkoilla tämä maa ajetaan konkurssiin, eivät sitä eläkeläiset konkurssiin aja. Nyt tämä tällä hetkellä tehtävän 11 markan pienennyksen eläkeläiset kokevat niin, että jollekulle se on tietysti rahaa. Raha on aina rahaa, mutta minä olen tavannut paljon veteraaneja, jotka saivat markan korotuksen ja jotka sanovat, että se on sellainen pelleraha, miten sen voisi oikein palauttaa? Jos menisi pankkiin ja palauttaisi sen markan, se maksaa 7 markkaa, ei sitäkään viitsi tehdä. Monet haluaisivat sen palauttaa. Monet kysyvät, olisiko jokin sellainen kassa, johon sen voisi koota. Tämä 11 markkaa on pikkuisen sitä samaa, kun eläkeläisiltä kuitenkin on kerätty 15 miljardia eräitten laskelmien mukaan tähän mennessä tällä vuosikymmenellä.

Vielä muutama sana taitetusta indeksistä. Ed. Leena Luhtanen sanoi, että sitä asiaa hallituksen on syytä tutkia. Niin olisikin, mutta voisipa sitä eduskuntakin tutkia. Ehkäpä se tutkiikin sitä nyt. Lakialoite on maannut nyt puolitoista vuotta, mutta keskustapuolue teki siitä talousarvio-

esityksen. Jos ne nyt ovat melko lailla yhden-suuntaiset, sittenhän on ajettava sitä asiaa tänä syksynä ennen vaaleja niin kuin käärmettä pysyyn. Sitten katsotaan, mitkä karvat on kullakin tässä asiassa, minkä värisiä valoja palaa.

Mitä muuten tulee siihen taitettuun indeksiin, tällä hetkellä, kun se on nuoremmilla 1,9 ja vanhemmilla 1,7, ero on jotain 0,2 prosenttia. Se on rahassa alle 200 miljoonaa, jos se pantaisiin maksuun. Valtion osuus on neljäsnes, ehkä 50 miljoonaa. Sitten ovat eläkekassat, joihin kertyy rahaa tällä hetkellä 13 miljardin vauhtia. Sieltä pitäisi panna maksuun 150 miljoonaa. 200 miljoonaa menisi näin ollen maksuun. Verottaja kerää siitä 25 prosenttia. Valtio saisi sen vuoden päästä takaisin. Ei maksaisi valtiolle penniäkään tämä koko homma. Ei tarvitsisi mitään muuta kuin hyvää tahtoa, niin että tässä olisi ihan hyvä esimerkki.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Väistö: Rouva puhemies! Lipposen hallituksen toteuttama kansaneläkkeiden pohjaosan leikkaus on alusta lähtien ollut väärä ja epäoikeudenmukainen toimenpide. Mielestäni se järjestelmä, että pohjaosa on ollut kaikille jossakin määrää tulevaa, on ollut rahoitusjärjestelmän hyväksyttävyyden kannalta erittäin tärkeä. Nyt hallituksen esityksessä tunnustetaan se virhe, että joidenkuiden käteen jäävät eläkkeet pienensivät, jos 20 prosentin vähennyksellä jatkettaisiin myös ensi vuonna. Mielestäni nyt tulisi harkita sitä, että eduskunta valiokunnan käsittelyn yhteydessä toteaisi, että koko pohjaosan vähennyksestä luovuttaisiin ja se taso, joka siinä nyt on, jäisi eli jäädytettäisiin siihen.

Sen ohella, arvoisa puhemies, on välttämätöntä, että niitä heikennyksiä, joita talouden vaikeina vuosina jouduttiin tekemään, nyt palautettaisiin ennalleen ripeästi. Ne olisi ollut jo palautettava. Talouden kasvun on ollut kuudetta vuotta peräkkäin erittäin ripeää. Kun on viitattu myös kunnallisveroasioihin ja niiden vaikutuksiin, niin on todettava, että myös ne toimet, joilla hallitus on kuntien talouden pohjaa murentanut, osaltaan vaikuttavat eläkeläistenkin asemaa heikentävästi. Kyllä se lisää eriarvoisuutta, epäoikeudenmukaisuutta ja kahtiajakoa, joka syvenee valitettavasti, arvoisa puhemies, yhteiskunnassa.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Eläkeläisten asema on sellainen, että siitä todellakin on syytä puhua tänäänkin, ja tämä joukko, joka täällä on, oli suunnilleen samassa kokoonpanossa vuosi sitten ja kaksi vuotta sittenkin, yleensä samat ihmiset täällä ovat. Meitä ei kovin paljon ole paikalla nytkään.

On aivan selvä huomio, joka täällä on tehty, että eläkkeiden reaalinen ostovoima on laskenut. Siihen vaikuttaa tietysti moni asia, ja yksi on taitettu indeksi. Toinen on se, joka mainittiin eri puhujien toimesta. Muun muassa myös ed. Luhtanen totesi, että sairaanhoito, lääkekustannukset, kaikki tämä on kallistunut. Se on hyvin tärkeä huomio. Vaikkakin meillä on omat Kelan lääkkeiden korvausjärjestelmät, niin kaiken kaikkiaan lääkemenot ovat ehdottomasti nousseet. Varsin moni lääke on sellainen, että siitä ei enää makseta Kelan korvauksia. Kaiken kaikkiaan läpikotaisesti lääkkeet ovat kallistuneet. Aina uusi lääke on erityisen kallis jne.

Sairaanhoitokustannukset ovat nousseet. Kunnat keksivät erilaisia vippaskonsteja kiertämään terveyskeskumaksuasetusta ja keksivät erilaisia tapoja hankkia lisää tuloja sairailta ihmisiltä. Se, miksi näin on, on taas toinen kysymys. Joka tapauksessa sairailta ihmisillä maksetaan kunnan huonoa taloutta. Se voi olla huonoa taloudenpitoa tai ikään kuin ilman kunnan omaa syytä taloudellista ahdinkoa. Joka tapauksessa vastuu siirretään sairaille, ja se ei ole oikein.

Tiedän esimerkiksi oman kuntani Kotkan kaupungin, joka on keksinyt tällaisen keinoon, että terveyskeskuspäivystys viikonlopuksi ohjataan muuten tyhjiillään oleviin terveyskeskussairaalan poliklinikkatiloihin ja sanotaan, että tämä on niin sanottua yhteispäivystystä ja peritään 100 markkaa jokaiselta yli 15-vuotiaalta jokaisesta käynnistä, joka tehdään perjantain kello 18 ja maanantaiaamun välillä. Tällainen vippaskonsti on kyseenalainen, koska siinä sairaalassa ei ole mitään sellaista, joka tekisi siitä erikoissairanhoidon yksikköä.

Indeksi ei tunnista oikealla tavalla kustannusten nousua. Siinä mielessä ed. Huotari on täysin oikeassa, että pieniä ja keskisuuria eläkkeitä pitäisi nostaa, mutta tietysti taitettu indeksi pitäisi poistaa. 0,2 prosenttia, johon ed. S. Kanerva ansiokkaasti viittasi, on täysin keinotekoista, sanoisinko, ja on pimeää säästämistä, että se pidetään tällä tavalla voimassa. Nimenomaan valtion kannalta se on aivan väärin. Ehkä taas erilaiset vakuutusjärjestelmät haluaisivatkin sen

säilyttää, mutta nimenomaan jo valtionvallan edun kannalta tämä indeksi pitäisi muuttaa.

Vastuu eläkeläisistä, kunniavelka niille, jotka ovat tämän maan rakentaneet ja jälleenrakentaneet sodan jälkeen pitkälti, on maksamatta hyvin paljon, ja tuntuu siltä, että jääkin maksamatta. Tässä mielessä kaikki se kritiikki, jota on esimerkiksi ylimääräisen sairausvakuutusmaksun huonoon poistamiseen kohdistettu, on ihan asiallista. Tämä ylimääräinen sairausvakuutusmaksu ei ole pudonnut kuin 3,4 prosenttiin, kun se oli 4, eli alenema on ainoastaan 0,6 prosenttia, ei sen enempää. Sitten on erikseen koko sairausvakuutusmaksun alentaminen, joka on ollut tässä mukana. Se on ollut sitten plus 0,4 prosenttia tähän alenemiseen.

Se, että näitä asioita on kolmikannassa päätetty, on mielestäni ollut ongelma. Eläkeläisten edustajia ei ole ollut paikalla. Tietysti on vielä se spesiaalikysymys, että kertaalleen tapahtunut kansaneläkkeen pohjaosan yhteensovittamisen yhteydessä suoritettu leikkaus on nyt toiseen kertaan menossa osalle eläkeläisistä; siis ei kaiken kaikkiaan kestävä tilanne.

Kelan pohjaosan leikkauksen kohdallahan hallituksen esitys on kosmetiikkaa käytännössä. Se on sen takia jouduttu tekemään, että uhkasi todellakin syntyä tilanne, että leikataan enemmän kuin on luvattu. Siinä ed. Luhtanen on oikeassa ja ed. Aittoniemi väärässä, että eihän mitään radikaaleja käteenjäävien eläkkeiden pienentymisiä ole tapahtunut pohjaosan leikkaamisen kohdalla, sehän on selvä. Se on ollut vuositasolla pohjaosasta 20 prosenttia, joka sinänsä ei ole mikään valtaisa summa. Se on alun pitäen ollut 400 markan tasoa. Sen leikkaaminen on tapahtunut siis viipaloiden, ja sitä on kompensoitu kelamaksun poiston avulla jne. Mutta oikeudenmukaista se ei siitä huolimatta ole ollut, se on toinen kysymys. Siis ei ole oikeudenmukaista viädä kelamaksuja elämänsä maksaneilta ihmisiltä Kelan pohjaosa.

Lopuksi, puhemies, tämä pohjaosan leikkaus ei siis koske kaikkein pienituloisimpia eläkeläisiä, ei niitä, jotka ovat vain kansaneläkkeen varassa tai jotka saavat hyvin pientä työeläkettä. Yksin asuvalla ihmisellä toisessa kalleusluokassa se taso on noin 4 200 markkaa, jonka yläpuolelta sitä leikataan ja jonka alapuolelle ei leikkausta suunnata. Mutta yhdyin niihin aikaisempiin puhujiin, jotka toteavat, että meidän eduskunnasta pitää hallitukseen suunnata painetta, ja toivon myös eduskunnan sisällä, niin kuin ed. S. Kanervakin, että löytyisi yhteisymmärrystä paremman

tuloksen aikaansaamiseksi jo nyt tämän vaalikauden aikana eläkeläisten kannalta. Siinä suhteessa tietysti katseet sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, mutta myös täysistuntoon!

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Lipposen hallitus on kahdessa asiassa loukannut pohjoismaisen sosiaaliturvan universaaliperiaatetta. Ensimmäinen on kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus, ja toinen on minimisairauspäivärahan lopettaminen. Kansalaiset eivät voi kokea oikeudenmukaiseksi, että kun pohjaosa on jo kerran yhteensovitettu, se vielä toisen kerran leikataan tästä eläkkeestä. Seei kansalaisten oikeustajuun mahdu. He eivät voi sitä millään tavalla ymmärtää, ja ilmeisesti ed. Luhtanenkin totesi, että toisin olisi tässä asiassa pitänyt menetellä.

Nyt on tehty kosmeettinen esitys pohjaosan leikkauksen pienentämisestä ensi vuoden osalta, kuten ed. Tiisanen totesi. Ainoa oikea ja realistinen ratkaisu myös taloudellisesti olisi ollut tässä tilanteessa jäädyttää pohjaosan leikkaus jo ensi vuonna ja pitää se sillä tasolla nykyisillä eläkeläisillä kuin se tällä hetkellä on.

Ed. S. Kanerva on tehnyt tästä lakialoitteen, ja mielestäni se on hyvin kannatettava. On erityisen mieluista, että aloite on tehty hallituspuolueen edustajan taholta, ja olen itsekkin allekirjoittanut tämän aloitteen. Kansallinen kokoomus, jota ed. S. Kanerva edustaa, on monissa yhteyksissä ylpeillyt olevansa eläkeläisten puolue, mutta käytännön teot puhuvat kokonaan toista. Ed. Kanerva, asia on sillä tavalla sen elämäkokemuksen perusteella, joka tässä eduskunnassa on tullut, että kokoomuksen ryhmästä teille ei tule tukea tälle aloitteelle. Jos te haluatte aloitteellenne vahvaa ja vankkaa tukea, on parempi, että kääntynyt keskustan eduskuntaryhmän puoleen, niin kuin nimiä kerätessänne olettekin kääntyneet, mutta myös käytännön teoissa. Kokoomusta ei näytä kiinnostavan juurikaan eläkeläisten asia.

Edelleen on myös syytä todeta, että vasemmistoliiiton taholta podetaan ilmeisesti huonoa omaatuntoa, koska täällä jokaisessa käsittelyssä hurskastellaan sillä, että on oltu hallitusneuvotteluissa eri mieltä. Te olette kuitenkin hyväksyneet hallitusohjelman. Te olette äänestäneet niin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kuin myös täällä suuressa salissa näiden leikkausten puolesta. Te kannatte täyden vastuun näistä asioista, ja teidän on vastattava myös äänestäjien edessä näistä leikkauksista.

Keskusta tulee sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kannattamaan ed. S. Kanervan aloitetta ja

esittämään, että kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus jäädytettäisiin kokonaisuudessaan ensi vuonna. Sitten tietysti nähdään valiokunnassa ja myös täällä suuressa salissa, onko teidän eläkeläisiä myötäileville puheillenne katetta. Toivon, että olisi, jotta saisimme edes jonkinlaiseen järjestykseen myös nämä eläkeläisten asiat.

Toinen yhtä tärkeä kysymys on taitettu indeksi. Sehän ei varsinaisesti kuulu tämän lakiesityksen yhteyteen, mutta se on asia, josta myös on sosiaali- ja terveysvaliokunnassa aloite, joka pitäisi käsitellä ja saattaa myönteiseen lopputulokseen.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys, jonka hallitus on antanut, loiventaa kansaneläkkeen pohjaosan leikkausta. Tässä yhteydessä on hyvä kysyä, kuten edellinen puhuja täällä totesi, onko mahdollista tehdä näinpäin tämä asia, että jäädytetään leikkaus eli pysäytetään kokonaan ja sitten katsotaan muutkin epäkohdat, joita eläkeläisiä kohtaan on tullut.

Aluksi voi tässä todeta kuunneltuaan näitä puheita, että on vilahdanut joitakin asioita, jotka eivät välttämättä ole ihan totuuksiakaan. Yksi merkittävä seikka, jonka vuoksi 90-luvulla on lähdetty tähän tämän tyypiseen menettelyyn ja toimenpiteisiin, on tietysti talous. Mehän koko 90-luvun olemme velkaantuneet valtavaa vauhtia emmekä tänäkään päivänä kylve rahassa sillä tavalla kuin jotkut täällä totesivat. Yhä edelleen meillä on korkea velan taso ja yhä edelleen velkaannumme. Ensi vuonna näyttää siltä, että voidaan todennäköisesti nettovelanotto pysäyttää, jos kaikki taloudelliset ennusteet toteutuvat siten, että yleismaailmalliset ilmiöt eivät Suomeen ryömi jotakin kautta.

Mutta se ei saa olla esteenä sille, jotta katsotaan kysymystä oikeudenmukaisesti. Minusta pohjaosan leikkauksikysymys on yksi merkittävä asia tässä.

Toinen kysymys on sitten se, millä tavalla voidaan nyt jäljestä päin korjata se asia, että pohjaosaa on kaksi kertaa leikattu. Ei ole otettu huomioon silloin aikanaan sitä, että kun työeläkepuolella pohjaosa on ollut kiinteä, työeläkettä on pitänyt pienentää siltä osin pohjaosan verran. Nyt tehtiin uudelleen näitä henkilöitä kohtaan semmoinen toimenpide, että heille tuli kaksinkertainen leikkaus.

Silloinhan sitä perusteltiin sillä, jotta se on mahdollon toimenpide lähteä laskemaan ja käymään läpi kaikkia henkilöitä. Se väite on kyllä kestävä, koska tänä päivänä kaikki on tieto-

koneelle syötetty. Kaikki tiedot ovat jossakin jemmassa. Jokaisen eläkeläisen kohdalta nähdään laskelma siitä, miten eläke on muodostunut. Siinä lienee muutamasta kymmenestä tuhannesta henkilöstä kyse, ja oman käsitykseni mukaan ainakin olisi todennäköisesti ollut mahdollista käydä läpi nämä tiedot, jolloin siitä keskustelusta olisi päästy ja se olisi ollut oikeudenmukaista.

Sitten ed. Seppo Kanervan tekemästä aloitteesta. Olen ihmetelty, missä se makaa. Nimiähän siinä ilmeisesti lienee ollut 150 tai jopa enemmän. Meillä on sellainen periaate täällä eduskunnassa, ainakin ennen on ollut, että jos aloitteessa on yli sata nimeä, niin se pitää ottaa valiokunnassa käsittelyyn, mutta aikatauluahan siinä ei ole taidettu sanoakaan. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on vetkutellut asiassa aika pahasti, vaikka se aloitehan on eduskunnan tahto. Jos meillä on 155 nimeä paperissa, niin kyllähän se osoittaa sen, jotta sen käytännössä tässä salissa pitäisi mennä läpi, kun se tulee äänestykseen. Mutta tuntuu aika hassulta, että jostakin syystä ei ole haluttu tuoda tänne saliin testattavaksi, mikä mahtaisi olla sen aikainen tahto, kun äänestysnappeja painetaan.

Sitten käteenjäävästä osuudesta yleensä. Täsäkin sotketaan käsitteitä minusta aika pahasti. Se lienee aika hyvin pitänyt paikkansa, että käteenjäävä osuus ei ole keneltäkään pienentynyt. Joitakin tapauksia itsellenikin on sattunut vastaan, joissa on ollut muutamien markkojen pudotuksia, jos katsoo käteenjäävää osuutta, mutta useimmassa tapauksessa selitys on siinä, että joko kunnallisvero on noussut tai sitten on veropöytäkirjassa tapahtunut muutos. Mahdollisesti joku korkovähennys tai tällaiset ovat muuttuneet. Joissakin tapauksissa lienee muutamasta markasta kyse. Niin kuin eläkkeensaajatkin ovat sanoneet, ei se nyt heille mitään merkitse. Mutta se on periaatekysymys.

Toinen kysymys siinä on sitten se, millä tavalla tämä vaikuttaa ostovoimaan. Sitä ei voi kukaan väittää, jottei ostovoima olisi kaventunut, koska hinnat ovat nousseet. Siinä mielessä leipää saa kaupasta vähän lyhyemmän pätkän kuin silloin aikanaan. Nämä asiat on hyvä erottaa tässä keskustelussa, että ei välttämättä pelkästään tuijoteta käteenjäävään osuuteen.

Joidenkin hyvätuloisten eläkkeensaajien ostovoima tietysti verohelpotusten kautta, koska valtion verotaulukot ovat alentuneet, on jopa kasvanut. Mutta tämä lienee sitä hintaa, jota tässä maksetaan, hallituspohjasta. Se on sen verran laajapohjainen, ja kun myös hyväosaisten edus-

tajat ovat aika vahvasti hallituksessa näkyvillä, niin he ovat vedättäneet sitä linjaa, jotta myös suurituloisille tulee isot verohelpotukset, mikä vaikuttaa tietysti tulonsaajiin mutta myös eläkkeensaajiin sieltä kautta.

Minä odotan, että kun valiokunta käsittelee tämän, se puuttuu vakavasti niihin asioihin, jotka täällä on todettu, ja myös tutkii sen mahdollisuuden, että vaikkapa valiokunnasta tulisi sellainen esitys, että tämä voitaisiin jäädäytää.

Ed. Alaranta: Rouva puhemies! Minä korostan ensiksi, etten halua olla ilkeä, koska tiedän, kuinka ahtaat hallituspuolueiden edustajien liikkumavarat valiokuntatyöskentelyssä ovat silloin, kun puhutaan tällaisista asioista kuin nyt puhutaan. Silti ei voi olla toteamatta, kun tätä keskustelua on seurannut, että pieniä ovat hallituspuolueiden kansanedustajien ilot, kun täällä on lohduteltu itseä esimerkiksi sillä, että 20 prosenttia on nyt tässä esityksessä muuttunut 17,3 prosentiksi. Tämän esityksen perustelujen mukaan se merkitsee 11 markkaa kuukaudessa. Pitää kysyä, mitä sillä saa. Tuolla eduskunnan kahvilassa sillä saa pienen kupin kahvia ja pienen wienerin. Se on 11 markkaa. Kyllä kai meidän kansanedustajina, kun me olemme aika hyvin huolehtineet oman eläke-etummekin, on aika helppo tällaista keskustelua täällä käydä kuin tässä on nyt käyty. Ei näillä leikkauksilla kovin suuria vaikutuksia ole.

Ed. Huotari lohdutteli puheenvuorossaan itseään ja muita sillä, että kansaneläkettä voi leikata vapaasti siksi, että kansaneläkevakuutusmaksuja ei ole rahastoitut. Minä en ymmärrä, mikä perustelu se tälle leikkauspolitiikalle oikein on. Nämä ovat todella pieniä riemunaiheita, kun muistetaan se, mihin ed. Manninen jo puheenvuorossaan viittasi, että tämä hallitus teki erittäin suuren periaatteellisen linjauksen, kun se rupesi leikkaamaan ja poistamaan niin sanotun universaalien kansaneläke-edun.

Erityisesti kun kuuntelee vasemmistoliiton edustajien puheita, jälleen kerran tulee sellainen kaihomielinen, että jospa entinen kansanedustaja Marjatta Stenius-Kaukonen voisi saada kansalta valtakirjan ja palata tähän saliin ja tunnetuilla taidoillaan pitää pieniä luentoja näistä eläkeasioista. Ehkä ne päätökset sitten muuttuisivat.

Ed. Luhtanen: Arvoisa rouva puhemies! Toteaisin yhtyen ed. Alarannan puheeseen, että hallituspuolueiden kansanedustajien ilot ovat todella vähäisiä, mutta siinä on kuitenkin tärkeä se



sana "ilo". Tästä syystä minä kyllä edellisen hallituskauden jälkeen pystyn iloitsemaan myös pienistä lisäyksistä, siitä 11 markasta, vaikka siinäkin saattaa käydä niin, että se syödään näihin asioihin, joista ed. Aittoniemen kanssa äsken keskustelimme. Mutta se on kuitenkin lisäystä eikä poisviemistä, niin kuin edellisen hallituksen aikana. Totean vielä sen, että lisäys on vähäistä, mutta suunta on oikea. Mennään sitten eteenpäin.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä on keskusteltu eläkkeensaajien tulokehityksestä. Tietysti pitää todeta se, että yksittäisen eläkkeensaajan tulot eivät varmaan ole kasvaneet niin nopeasti kuin työssäkäyvän palkansaajan. Tästä johtuu, että myöskään eläkkeensaajapariskunnan tulot eivät ole kasvaneet niin nopeasti kuin sellaisen kotitalouden, jossa esimerkiksi molemmat vanhemmat käyvät töissä. Mutta minusta on tärkeää, että eläkkeensaajien tulo on kuitenkin tasaista ja varmaa, jos sitä verrataan siihen, että suurta osaa palkansaajaperheistä on kuitenkin valitettavasti vaivannut työttömyys. Jos ajatellaan lapsiperheitä, myös lapsiperheiltä on leikattu. Totta kai lapsiperheiden menetykset ja työttömyys ovat kohdistuneet näiden perheiden elämään. Tällä tavalla voi todeta, että eläkkeensaajien tulokehitys on näistä syistä ikään kuin ainakin lähestynyt keskimäärin samalla tasolla olevaa palkansaajaperheen käytettävissä olevien tulojen kehitystä. Tässä pitää tällaisia kokonaisuuksia katsoa.

Kun täällä on indeksiasiaa keskusteltu, itse asiassa ainoastaan ed. Tiisanen toi esiin sen asian, että työmarkkinajärjestöthän sopiessaan silloin 1995 näistä eläkeratkaisuista esittivät indeksitarkistusta. Hallitushan hyväksyi tämän ratkaisun, joka sitten merkitsi käytännössä sitä, että eläkkeisiin voitiin tehdä nämä indeksitarkistukset vuoden 1996 alusta. Se oli siis työmarkkinajärjestöjen sopimus, jonka hallitus hyväksyi.

Totesin sen jo aiemmin ja pidän tärkeänä edelleenkin sitä, että hallitus eduskunnan tahdon mukaisesti selvittäisi sen, mitä tämä taitettu indeksi tarkoittaa käytännössä. Taitetun indeksin aiheuttamien ongelmien selvittäminen on minusta tärkeää siitä syystä, että on tärkeää esimerkiksi tietää, mitä työmarkkinajärjestöt itse asiassa silloin ajoivat takaa sillä muutoksella, että meillä on erilaisia indeksejä. Sitten se, tiedämmekö me tässä talossa, tässä salissakaan sen, tai tietääkö valiokunta sen, kun lähtee käsittelemään nyt esimerkiksi ed. S. Kanervan aloitetta, mitä tämä eri perusteisiin sidottu indeksijärjestel-

mä käytännössä ja tosielämässä tänä päivänä tarkoittaa.

Nyt kun meillä on erilaiset perusteet eläkeläisillä ja palkansaajilla, toiset on kytketty kuluttajaindeksiin, toiset on kytketty palkkaindeksiin, niin mitä tämä käytännössä tarkoittaa? Tiedämmekö me tämän kehityksen, mitä se tänä päivänä tarkoittaa? Ketkä ovat hyötynneet? Ketkä menettäneet? Tämä on hyvin erikoinen ratkaisu. Huomaan, että se ei ainoastaan kalva hyvin suuresti eläkeläisiä, vaan se on meilläkin täällä erittäin laajan keskustelun kohteena. Tästä syystä minusta tieto tästä asiasta olisi tarpeen. Se ei tietysti sitä tosiasiaa poista, että yli ja alle 65-vuotiaat on jaettu eri porukkaan, mutta me kuitenkin saisimme tästä jonkinlaista parempaa tietoa ja tietäisimme, mihin olemme menossa, kun tämä ratkaisu on kerran tehty kolmikantasopimuksella.

Totean, arvoisa rouva puhemies, vielä sen, että missään tapauksessa tämä ratkaisu, jota nyt täällä tänä päivänä käsittelemme, eli pääasiassa juuri pohjaosan leikkausprosenttia, ei ole tyydyttävä. Se ei ole riittävä mutta se on kuitenkin tässä mielessä oikean suuntainen.

Omasta puolestani toivon tietysti, että valiokunta käsittelee näitä asioita, koko tätä kokonaisuutta, perusteellisesti ja ennen kaikkea sillä tavalla, että eläkeläiset kokisivat, että heidän asioitaan käsitellään oikeudenmukaisesti. Kaikkea ei varmasti voida saada. Eläkeratkaisut ovat kalliita. Sen me tiedämme. Pienetkin lisäykset, korotukset, aiheuttavat suuret muutokset kokonaisrahoitukseen ja me kaikki tiedämme kuitenkin, mikä on valtion velka, mikä on sen tilanne. Lisäyksiä vaativat ihmiset ovat vaatimassa sitten menoja kuriin jossakin toisaalla. Tämä on tällaista tasapainoilua, mutta siitä tietysti voi olla tyytyväinen, että eläkeasiat ovat kuitenkin, minä huomaan, kaikille hyvin tärkeitä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Eräs tuntematon mies Keuruulta soitti äsken ja kysyi, miksi hallitusryhmien kansanedustajat ehtimiseen kyselytunnilla kysyvät, miksi hallitus ei tee näin ja tekeekö hallitus näin ja noin. Eivätkö he voi siellä omissa ryhmissään sanoa ministerille, että hän tekisi näin? Minä vastasin ihan rehellisesti, että ei heillä ole mitään valtaa vaan valta on muualla eikä tässä salissa eikä hallitusryhmien kansanedustajilla.

Tähän samaan yhteyteen liittyy hiukan se asia, kun ed. Huotari tässä taannoin totesi, että hän on käkenyt kaikkia, joiden kansaneläkkeen pohjaosan alentaminen on alentanut heidän käteenjää-



vää eläkettään, lähettämään paperit hänelle. Jos ne lähetettäisiin kaikki, niin tämä talo hukkuisi papereihin, ainakin ed. Huotari tässä tapauksessa. Mutta ei kukaan lähetä, koska tiedetään varsin hyvin, etteied. Huotari niille mitään voi, niin hyvä kansanedustaja kuin hän joka tapauksessa onkin.

Tällainen tämä maailma on. Oikeastaan pyysin tämän puheenvuoron juuri ed. Huotarin puheenvuoron johdosta ja totean, että minulla on itselläni tuolla useita sellaisia asiakirjoja, joista näkee, että on selkeästi eläke laskenut tämän pohjaosan leikkauksen vuoksi, mutta en minä ole sanonutkaan, että minä pystyn niihin mitenkään muuten vaikuttamaan kuin tekemään kirjallisen kysymyksen, joka on se ainainen bravuuri tieteenkin. Mutta näin tämä on. Kyllä ihmiset niitä lähettelevät, ja kyllä tämä surkea on tämä eläkeläisten tilanne.

Puhutaan, että on tasaisesti kasvanut heidän eläkkeensä. Reaaliarvo on pudonnut 5,8 prosenttia 90-luvulla. Riippuu tietysti hieman laskentatavasta mutta tämä on yksi laskentatapa, kun taas palkkatyöläisillä, jotka saavat tuloa, on varmaan reaaliarvo noussut ehkä 10 prosenttia. Siinä se nähdään, mikä on kehitys eläkeläisten ja palkansaajien välillä.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa rouva puhemies! Muutama sana eläkeläisten verotuksesta vuosina 98—99.

Palkansaajien sairausvakuutusmaksua alennettiin 0,4 penniä eli 1,9 pennistä 1,5 penniin vuoden 98 alusta. Eläkeläisten sairausvakuutusmaksua alennetaan 0,7 pennillä. Näin ollen eläkeläisten sairausvakuutusmaksu on ollut 4,2 penniä vuoden 98 alusta. Vuonna 99 eläkeläisten sairausvakuutusmaksu alenee edelleen 0,3 penniä eli 3,9 penniin. Siten kaikkien eläkeläisten sairausvakuutusmaksu alenee kahden vuoden aikana, kuten tiedämme, noin pennin verran.

Vuoden 1999 alusta on tarkoitus poistaa 80 000 vuodessa ylittävältä niin ansio- kuin eläketulon osalta perittävä 0,45 pennin niin sanottu raippaveron häntä. Näin ollen yli 80 000 markkaa vuodessa eläketuloa saavien sairaanhoitomaksu alenee vuosina 98—99 yhteensä 1,45 penniä äyryltä.

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys on aiheuttanut erityisesti epäselvyyksiä. Niin sanottu kannustinvähennyksen tavoitteena on alentaa työn vastaanottamisen kynnystä. Vähennystä ei myönnetä eläketuloista, koska eläketuloja saavilla on oma vähennyksensä eli eläketulovähennys. Täysi eläketulovähennys on tänä vuonna

yksityiseltä kunnallisverotuksessa 33 800 markkaa ja valtionverotuksessa 23 100 markkaa. Eläketulovähennyksen ansiosta pienimpien eläkkeitten saajat eivät maksa lainkaan veroa.

Nykyisin pienistä eläkkeistä verotetaan keveämmin ja suurista hieman ankarammin kuin vastaavista palkkatuloista. Keskimääräisestä eläkkeestä verotus on keveämpi kuin vastaavasta palkkatulosta. Uuden veroratkaisun myötä yli 75 000 markkaa vuodessa eläketuloa saavien palkansaajien hieman korkeampi verotus kapenee lähes olemattomiin. Vuonna 1999 ero kasvaa aavistuksen verran johtuen siitä, että ansiotulovähennyksen kasvaminen antaa palkansaajille hieman enemmän kevennystä kuin sava-maksun alentaminen eläkeläisille. Ansiotulovähennys parantaa työnteon kannattavuutta etenkin pienempien tulojen osalta ja edistää siten työllisyyttä. Palkansaajien kevyemmän verotuksen joukkoon kuuluvat ne eläkeläiset, joiden eläke on alle 75 000 markkaa vuodessa, eli valtaosa, noin 79 prosenttia, 1 200 000 eläkkeensaajasta. Näin on myös uusien veroratkaisujen jälkeen. Tämä on tapahtunut tämän hallituksen aikana.

Vuosina 1998—1999 suhteessa suurimmat tuloveron kevennykset kohdistuvat keskituloisten joukkoon. On kuitenkin huomattava, että kaikki tuloryhmät saavat tuloveroihinsa kevennyksiä. Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että hallituskaudella saavutetaan melko hyvin prosenttiyksikön alennus tuloverotuksessa vuotta kohden. Eläkeläisten kohdalla alenema on selvästi suurempi. Saavathan eläkeläiset vuosina 98—99 palkansaajiin nähden 0,6 prosenttia suuremman verokevennyksen korotetun sairausvakuutusmaksun alentamisen myötä.

Ed. Viitamies: Arvoisa puhemies! Käsillä oleva uudistus merkitsee eläkkeensaajien hoitotuen, lapsen hoitotuen ja vammaistuen indeksien lievää korottamista. Kustannusvaikutukseltaan uudistus on tältä osin noin 20 miljoonaa markkaa. Samalla pienennetään kansaneläkkeen pohjaosan leikkausta 20 prosentista 17,3 prosenttiin. Tämä lisää eläkkeensaajien tuloja vuonna 99 noin 50 miljoonalla markalla. Samalla kansaneläkkeen pohjaosan alentamista aiennetaan kuukaudella siten, että se astuu voimaan jo vuoden alusta, mikä on selkeyden kannalta tarkoituksenmukaista. Uudistus jatkaa Paavo Lipposen hallituksen maltillista ja vastuuntuntoista eläkepolitiittista linjaa.

Tällä vaalikaudella eläkkeensaajien tulokehitys on ollut kieltämättä niukkaa, mutta se on

ollut myönteistä. Eläkkeiden käteenjäävä osuus ei ole tällä vaalikaudella pienentynyt. Eläkkeensaajien verotusta on kevennetty kelamaksun ja sv-maksun pienentämisellä. Eläkkeisiin on alettu tehdä indeksikorotuksia.

Edellisellä vaalikaudella eläkkeensaajien nimellisansiot ja reaalisansiot alenivat selvästi. Kaikkia Ahon hallituksen tekemiä leikkauksia ei ole voitu vielä korjata, koska julkisen talouden tilanne on ollut tiukka. 90-luvun negatiivinen tulokehitys joillakin eläkkeensaajilla, johon esimerkiksi ed. Aittoniemi viittasi, johtuu pääasias-  
sa Ahon hallituksen toimenpiteistä. Se, että tulokehitys ei ole toisaalta ollut voimakkaan myönteistä, johtuu tietysti tehdystä kansaneläkkeen pohjaosan alentamisesta.

Jatkossa eläkkeensaajien oikeutettuihin vaatimuksiin on edelleen suhtauduttava myönteisesti. Vastuullisen sosiaalipolitiikan seuraavan vaiheen pitää olla sairausvakuutusmaksun pienentäminen edelleen nykyisestä tasosta. Suhtautui-  
sin myönteisesti myös kaikkein heikoimmassa asemassa olevien eläkeläisten eli niiden, jotka ovat pelkän kansaneläkkeen ja sen lisäosan va-  
rassa, aseman parantamiseen.

Myös niin sanotun taitetun indeksin osalta on tehtävä arvioita siitä, voidaanko järjestelmää muuttaa vastaamaan paremmin eläkkeensaajien oikeustajua. Silloin on tietysti arvioitava myös mahdollisen järjestelmän muutoksen vaikutuk-  
sia työeläkemaksuihin.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Olisin puuttunut vielä taitettuun indeksiin sen verran, jotta siinä pitäisi tehdä muutos oikein ja katsoa, niin kuin ed. Viitamies totesi, mikä on kansalaisten käsityksen mukaan oikeudenmu-  
kaista. Tämä viidakko tässä on olemassa, että katsotaan eri indeksejä eri prosentteilla, mitkä painoarvot tulee kuluttajahinta- tai palkkaindeksin mukaan, onko sitten alle 65 tai yli 65. Se ei satu kenenkään oikeustajuun istumaan. Siinä on kyllä tehty virhe.

Minusta tämä tilanne pitäisi nyt muuttaa. Onko se sitten indeksi ja mitkä ne prosentit siellä sisällä ovat? Onko palkkaindeksin vaikutus jat-  
kossa suhteessa 50 prosenttia ja 50 prosenttia kuluttajahintaindeksin vaikutus? Onko se sitten kokonaan ja kautta linjan näin, jolloin painotus olisi oikea eikä tällaista eriarvoistavaa indeksilaskentaa olisi olemassa? Kysymys on vain siitä, miten oikeudenmukaisena koetaan tämä ratkai-  
su.

Sitten sairausvakuutusmaksun alentamistah-

dista. Minusta pitää lähteä siitä, jotta tulevissa vaaleissa toivon mukaan kaikki lupaavat ja to-  
teuttavat käytännössä sen, ketkä sitten ovatkin hallituksessa, jotta vuosittain alennetaan pennil-  
lä. Taikka alennetaan 1,2 pennillä, niin ollaan kahdessa vuodessa sujut, jolloin voidaan katsoa sairausvakuutusmaksu käsitellyksi ja ollaan sa-  
malla tasolla kuin muutkin tulonsaajaryhmät.

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Haluan lyhyesti todeta, että kyllä sosiaali- ja terveystoim-  
nisteriössä ja eduskunnassakin tiedetään, mihin se perustuu, että erilaisia eläkkeitä tarkistetaan erilaisilla indekseillä. Meillä on omaksuttu jos-  
kus sellainen periaate, että eläkkeelle siirryttäessä ja eläkkeellä eletäessä pitää säilyttää suunnil-  
leen se elintaso, joka on ollut työssä oltaessa. Siitä kai kertoo tuo nimityskin elinkustannusindeksi. Siksi työ- ja virkaeläkkeitä korotetaan suuremmalla indeksillä kuin kansaneläkkeitä.

Ainakin me keskustalaiset olemme tästä pal-  
jon täällä vuosien varrella puhuneet ja pyrkineet myös siihen, että eläkkeitä tarkistettaisiin yhdellä ja samalla indeksillä, ettei eriarvoisuutta olisi, koska se kahvipaketti esimerkiksi maksaa jokai-  
selle kansalaiselle suunnilleen saman verran, ainakin jos sen ostaa samasta paikasta. Ei vanhalle järjestelmälle kovin hyviä perusteita ole. Mutta tietysti on toivottavaa, että nykyinen sosiaali- ja  
terveysvaliokunta voi tähän asiaan paneutua, ja vielä toivottavampaa, että voisi jotakin tehdä asiantilan korjaamiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

## **8) Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkemak- sun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa**

Hallituksen esitys 142/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuk-  
sen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

## **9) Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaisvaltuute- tusta annetun lain muuttamisesta**

Hallituksen esitys 143/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuk-  
sen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

**10) Hallituksen esitys laiksi työllisyyslain muuttamisesta**

Hallituksen esitys 144/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työasiainvaliokuntaan.

**11) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi rikoslain 1 luvun 13 §:n sekä 29 luvun 5 ja 9 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esitys 45/1998 vp  
Lakivaliokunnan mietintö 5/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

**12) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamilla ennakkoratkaisuilla koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä**

Hallituksen esitys 47/1998 vp  
Lakivaliokunnan mietintö 6/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

**13) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvän pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä ja sellaisen lahjonnan torjumisesta, jossa on osallisina Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi rikoslain muuttamisesta**

Hallituksen esitys kansainvälisissä liikesuhteissa tapahtuvan ulkomaisiin virkamiehiin kohdistuvan lahjonnan torjuntaa koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi rikoslain 16 luvun 13 ja 20 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 46, 102/1998 vp  
Lakivaliokunnan mietintö 7/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

**14) Hallituksen esitys laiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi**

Hallituksen esitys 68/1998 vp  
Lakivaliokunnan mietintö 8/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

**15) Hallituksen esitys laiksi verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annetun lain 9 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esitys 78/1998 vp  
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 29/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

**16) Hallituksen esitys laiksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esitys 109/1998 vp  
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 30/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

\_\_\_\_\_  
Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.  
\_\_\_\_\_

Täysistunto lopetetaan kello 20.43.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

